

ABONAMENTUL:

pe un an . . . 28— Cor.
pe jumătate an 14—
pe 3 luni . . . 7—
pe o lună . . . 2 40

Pentru România și
străinătate:

pe un an . . . 40— franci

Telefon
pe patru oraș și interurban
Nr. 750.

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi N-rul 1.

INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Lo-
deschis costă șirul și fil

Manuscriptele nu se în-
napoiază.

ROMÂNUL

In preajma conferinței arhierilor.

— De un fruntaș al bisericii unite. —

Arad, 23 August.

Inițierea bisericii gr. cat. maghiare progresează cu pași repezi și se apropie de completare. S'a publicat deja și decretul regesc, prin care ministrul de culte și instrucțiune este îndrumat să execute Bulla papală și să ducă în îndeplinire înfăptuirea diecezei gr.-cat. maghiare.

Loviturile de moarte îndreptate în contra bisericii românești, au urmat cu o repeziune cu mult mai mare de cum se temeau chiar și cei mai pesimiști dintre noi. Se impune întrebarea că, oare cei chemați să apere biserica gr. cat. română, în planul prim păstorii ei firești: metropolitul și cu episcopii, și, apoi, clerul și mireni, ce au făcut pentru a putea lua o luptă cu sortile izbânzei?!

Mirenii înțelegând primejdia grozavă, ce amenință viața noastră națională chiar în temelile ei, în biserică, au pus la cale adunarea istorică dela Alba-Iulia, care poate a fost cea mai grandioasă manifestție de conștiință națională dela anul 1848 și până astăzi. Acest congres mareț și-a instituit un comitet de 50 inși, ca să facă toate pregătirile pentru lupta decisivă. După cum știm comitetul acesta s'a întrunit în mai multe rânduri și a hotărât, ca, mai ales în părțile amenințate de noua biserică maghiară să țină adunări politice, în cari să desvâlțuiescă adevărata tendență a politicii bisericești a guvernului actual; să arate cum acest guvern, recurgând la o serie întreagă falsificând date statistice și încercând fel de fel de tertipururi a reușit să seducă chiar și vaticamul. Seria acestor adunări s'a început în 18 August, s'a continuat în mai multe centre periculoase și a dat dovadă strălucită că chiar și aceste comune dela extremul hotar al românismului, din părțile apusene, au o conștiință națională curată și că sunt hotărâte a aduce cea mai mare jertfe pentru mântuirea legii strămoșești. Momentul cel mai de mare importanță al acestor adunări este însă, hotărîrea cuprinsă în moțiunile primite cu unanimitate; și anume că: *credincioșii bisericii gr.-cat. române nu recunosc de obligătoare Bulla papală, prin care se rup dela sânul mamei bisericii strămoșești parohii curat românești, contrar legilor dumnezeiești, contrar contractului bilateral încheiat cu Roma cu ocaziunea unirei și contra chiar și legilor țării.*

Se naște întrebarea, că întrucât și-au împlinit datorința față de această furtună năpraznică șefii bisericii, arhierii chemați în rândul întâi să-și deie chiar și viața pentru mântuirea turmei ce li s'a încredințat. Nu învinuim și nu recriminăm, pentru că suntem de convingerea, că în aceste momente de supremă însemnătate, când evenimentele ne îm-

ping irezistibil la fapte mari și hotărîtoare, nu trebuie să aruncăm tăciunele bănuielilor între frați. Fapt incontestabil este, însă, că obștea românească nici astăzi nu știe clar și neîndoios, că ce ținută au arhierii noștri și care este calea indicată de ei ca mântuitoare, de care ar trebui să plece nu numai credincioșii bisericii gr. unite române, ci toată suflarea românească. Din tănuiri se nasc nedumeriri și aceste dau apoi naștere la articole de ziar cari se lovesc în capete și își contrazic chiar și în esența chestiunii.

Așa suntem informați, că în 29 August se va întruni la Blaj, pentru câteva zile, conferența episcopilor, când vor fi nevoiți arhierii să se declare în merit atât în ce privește Bulla nefastă a papei din Roma, cât și rescriptul ministerial prin care este invitată metropolia să predea parohiile. În fața acestei conferințe, cred că este de supremă necesitate să ne spunem și noi vederile noastre și să precizăm punctele de orientare cari trebuie să-i conducă în aceste zile grele pentru ei, dar grele mai ales pentru neamul românesc.

Credem, că creștinismul, viața lui Isus Hristos, patimile sfinților părinți martiri și toată viața creștinească de 2000 de ani, este acel izvor dumnezeesc din care cu prisosință își pot adăpa mintea și inima. Sfinții părinți au zis că, dacă porunciile oamenilor se împotrivesc porunțiilor date de Dumnezeu, trebuie să urmezi porunțiilor lui Dumnezeu și să faci cum a făcut martirul Ștefan care mai bine s'a lăsat omorât cu pietri decât să jertfească la altarul păgânilor.

Arhierii noștri, în conferența din 29, nu pot să primească Bulla papală ca obligătoare pentru ei, nici nu o pot publica ori recomanda clerului și poporului spre supunere, nu numai pentru că ast chip ar călca în picioare acul bilateral al unirei și Bulla „*Eccelesiam Christi*”, prin care, pentru vecinicie s'a seos bisericile noastre de sub jurisdicțiunea arhiepiscopului dela Strigonia și s'a așezat în perpetuum pentru toate vremurile sub jurisdicțiunea metropoliei din Alba-Iulia și Făgăraș, ci mai ales pentru că această Bulla papală este un act pur și simplu administrativ, unde și sfântul părinte din Roma poate greși, precum a greșit în chip grozav chiar în cazul de față, făcând fără precugetare și fără de a întreba pe cei interesați, o dispoziție pur și simplu administrativă, prin care însă, durere, a dat lovitura de moarte sfintei uniri.

Susținem sus și tare, că arhierii noștri în conferența lor, nu pot face altceva, decât să se încline graiului sfânt al credincioșilor lor, cari protestează contra Bullei samavolnice și joară, că niciodată nu-i vor recunoaște obligativitatea.

Scriitorul acestor rânduri, fără să jignească virtutea modestiei, crede a vorbi în competență și înzestrat cu cunoștințele istoriei bisericii sale, când zice, că arhierii bisericii gr.-cat. române, pe lângă toată alipiirea și loialitatea ce o au față de Roma, sunt în stare de imposibilitate când ar fi vorba să execute această Bullă, pentru că executându-o vin în cea mai flagrantă contradicție cu așezămintele bisericii gr. cat. române și *calcă chiar jurământul prin care au făgăduit că vor fi sentințele treze întru apărarea drepturilor și-a legii strămoșești.*

Arhierii noștri, când se sfințesc de vlădici, nu joară credință și supunere numai papei din Roma și regelui, ci *joară mai presus de toate, că vor apăra biserica și așezămintele ei.* Sinodul electoral din 1868 hotărăște:

1. Autonomia constituțională și sinodală a bisericii gr. cat. românești, este și rămâne restaurată pentru totdeauna.

2. Știrbirea mai departe a libertății și drepturilor bisericii noastre nu o vom suferi sub nici o împrejurare.

3. *Oricare ar fi destinat de spiritul sfânt a ocupa scaunul metropoliei Albei-Iuliane, sau vre-unul din scaunele episcopiei gr.-cat. nu va ceda a se mai știrbi din drepturile bisericii noastre, nici o iotă, prin nici o putere lumească sau ecleziastică.*

Aceste sunt porunci întărite de scaunul papal, aduse de întreg poporul credincios gr.-cat. român. Aceasta este constituția bisericii gr. cat. unite și cine le calcă, — jurământul sfânt îl calcă.

Veți merge și voi iubiți arhierii toți trei însoțiți de lamura poporului vostru la Roma și urma vorba sfintei scripturi: „*Bate și se va deschide!*” Cântați și veți afla, cereți și s'a da vouă!” Și dacă viclenia va fi mai puternică decât dragostea creștinească și nu se vor împlini rugăciunile voastre, veți veni cu noi împreună un trup și un suflet nedespărțit, și vom lupta, pentru că doar vlădică român a fost acela care a jurat înaintea altarului: „*Și dacă mi-oi vedea legea în pericoi voi lupta prin rugăciuni trimise celui de sus să-mi apere biserica și neamul și dacă acestea rugăciuni nu vor fi ascultate, voi lupta pentru această sfântă biserică cu brațele și de or slăbi și acestea voi lupta chiar cu dinții!*”. Acum ca niciodată au rost vorbele: „*Păstorul bun trebuie să-și pună și viața pentru turma sa!*”.

Cunoaștem noi situațiunea gravă în care se află arhierii noștri. Credem, ba suntem chiar siguri, că unul fiecare, dacă ar fi vorba numai de persoana lui, bucuros și-ar

jertii și viața pentru mântuire bisericii românești. Apreciem și zilele grele și dureroase în cari trăiesc astăzi — cu toate acestea obștea românească le cere să deneghe contribuția lor la executarea celui mai infernal atentat ce s'a îndreptat în vremile din urmă în contra celui mai credincios popor al monarhiei. Dacă nu se poate opri, ducă-și guvernul în îndeplinire el, peste capetele și voința noastră planul păgân, pentru că orice îci de drept prin viclenie răpit, să poate iarăș recăștiga, numai drepturile date de voie bună niciodată!

Cred, că suntem bine înțeleși și nimenia în aceste zile grele nu va putea să ridice împotriva-ne acuzația, că voim să creiem arhierilor noștri situațiuni grele, de aceea am renunțat și la recriminări, deși, durere, în parte am fi îndreptății a le face.

Aceste rânduri sunt impuse de faptul negăduuit, că Bulla papală *desființează cu totul episcopia gr.-cat. română din Oradea-mare*, pentru că îi răpește 24 de biserici curat românești, cu credință, limbă și conștiință românească și conduse de cei mai vrednici preoți. Cu răpirea acestor parochii se începe procesul de descompunere a întregii metropolii gr.-cat. române și decât să ni se inficizeze întreg organismul nostru bisericesc românesc, mai bine să primim acum lupta decizivă care numai cu învingere strălucită se poate sfârși. Să ne reculegem rândurile, să nu mai arătăm considerații străinilor, cum durere unii sus puși ai noștri fac chiar și acum în timpurile de supremă și să ne pregătim pentru lupta decizivă. Arhierii se adună la Blaj, în această cetate sfântă a neamului românesc, leagănu culturai și bisericii strămoșești. Suferințele de 2000 de ani ale unui popor vrednic și bun, faptele mărețe și martirajul înaintașilor lor, să-i îndrume pe căile cele adevărate, iar duhul sfânt sălășuindu-se între ei, să-i îndemne la fapte adevărat apostolicești. A sosit momentul măreț, când trebuie să asculte de poruncile lui Dumnezeu și nu de ale oamenilor, și voia lui Dumnezeu numai atunci vor împlini-o, dacă vor respinge atentatele îndreptate încontra bisericii românești!

Duhul lui Inocențiu Micu Klein planeze asupra lor și cuvintele marelui învățat Augustin Bunea, rostite nu mult înainte de moartea sa prea timpurie, să-i conducă și însuflețească: „*Vom stinge pe toți păcătoșii cu puterea noastră de viață. Și vom lupta în rânduri tot mai încheigate, prin mii de furtuni ce cearcă să ne risipească. Să cadă chiar cerul asupra noastră noi nu ne vom înpăimânta în lupta ce o purtăm pentru limbă și credință*”.

Planurile guvernului. Prim-ministrul Lukács a avut ieri mai multe convorbiri în Ischl cu deputatul Heltai. Din aceste convorbiri au respirat unele amănunte, cari fiind vorba de acțiunea ce o va întreprinde guvernul la toamnă, ne interesează și pe noi. Premierul Lukács va petrece probabil până la 10 Septembrie în Gastein și apoi se va reîntoarce la Budapesta. Parlamentul va fi convocat pe ziua de 17 Septembrie și se va ocupa în primul rând de legea asupra pensiunii funcționarilor de stat. Încă înainte de a se începe desbaterile în delegațiuni, se va decide dacă opoziția persistă încă în atitudinea ostilă față de guvern și dacă va uza mai departe de obstrucția tehnică. Majoritatea e pregătită în fața oricărei eventualități. De retragerea lui Lukács ori a lui Tisza de pe arena politică nici vorbă nu poate să fie. În cercurile guvernamentale domnește credința că opoziția va reveni la sentimente mai bune și astfel votarea reformelor urgete nu va fi împiedecată prin nimic.

În ce privește stările din Croația Lukács e de părerea, că banului Cuvaj trebuie să i-se lase mai mult timp, pentru a putea pacifica spiritele agitate din Croația. Deocamdată nu putem spera nici o schimbare spre bine. La finea lunii Octombrie sau cel mult la începutul lui Noemvrie, premierul va depune pe biroul camerei proiectul reformei electorale. Proiectul va fi predat apoi unei comisii speciale. Numai dela tinuta opoziției depinde, dacă desbaterile reformei electorale vor decurge în mod liniștit ori ba.

Acestea ar fi, în termeni generali, informațiile ce le avem asupra planurilor guvernului pentru toamnă, planuri cari pouă puțină încredere ne pot inspira, dată fiind împrejurarea că o majoritate dușmană nouă, în frunte cu cei reacționari oligarhici ai țării, are de gând să hotărască în curând asupra unor reforme de

cea mai mare însemnătate pentru viitorul țării și îndcosebi pentru viitorul nostru, al popoarelor asuprite.

Secretarul de stat Kálmán asupra situației. Ieri după amiază și-a ținut secretarul de stat Gustav Kálmán, darea de seamă în fața alegătorilor săi din Cluj. Cu toate că s'au luat cele mai întinse măsuri pentru a preîntâmpina orice tulburări, totuși a străbătut în localul adunării și un număr însemnat de alegători din opoziție, înscenând aici un scandal penibil pentru aderenții guvernului. De câteori amintea vorbitorul numele lui Tisza ori al lui Lukács, o ploaie de injurături și huiduieli se porniau din șirul ascultătorilor la adresa guvernului, și a corifeilor lui. Abia după intervenția poliției, pacea a putut fi restabilită.

În darea sa de seamă, Kálmán a spus o mulțime de bazaconii. Așa, între altele, vorbind despre reforma electorală, Măria Sa secretarul de stat a conces și el că reforma pusă în vedere de Lukács trebuie să fie cât se poate de democratică, dar în același timp are să asigure supremația maghiară și să favorizeze elemente mai înaintate în cultură, cari își vor ști folosi drepturile politice, fără a fi supuse presiunilor de sus. Iată o reformă „democratică”, care tinde să escludă dela conducerea țării majoritatea populațiunii, naționalitățile și clasele de jos! Ei, ce vreți, democrație patriotică răsarită pe plaiurile fericite ale Ungariei!...

Perfidie clericală ungurească. Ziarul „Alkotmány”, organul partidului clerical scrie azi un prim articol cu titlul „Fierbere între români” și înregistrează momentele recente ale rezistenței noastre împotriva episcopiei de Hajdudorog. Autorul rezumă mai multe articole apărute în ziarul nostru și descopere, că aceste articole sunt inspirate de aceleași sentimente, cari se dau pe față și în ziarele din România acum în lupta împotriva omioasei episcopii. „Alkotmány” își dă aiere smerite și bunăvoitoare sfătuind pe conducătorii bisericii noastre unite să nu asculte de îndemnurile presei românești, ci să-și examineze conștiința religioasă, ca să poată desluși noima acestor îndemnuri: *trecerea la biserică gr.-orientală*. Îndemnul presei românești din Ungaria sunt sădite de mâni dela regelul român și „Alkotmány” face apel la sentimentele religioase de buni catolici ale românilor uniți cu Roma. Printre rânduri „Alkotmány” mai presară și amenințări, — între altele amenințarea că Românii prin atitudinea lor ostilă vor atinge un rezultat nedorit: înființarea unei episcopii gr.-ungurești. Dar „Alkotmány” speră că statul va putea să împiedece „conjurăția” noastră îm-

Momente culturale din viața regelui Carol I.

— După memoriile regelui. —

Trad. de Ascanio.

Turcia recunoaște pe noul domn al României vasal. — Călătoria Prințului la Constantinopol. — Popas în Giurgiu. — Pașa din Ruscuc. — Pe apele Bosforului. — Constantinopolul

Dapă lungi și anevoioase tratative, cari au pus la grea încercare patriotismul, tactul diplomatic și energia Prințului Carol și a bărbatilor de stat român, Înalta Poartă recunoaște în sfârșit pe Domnul strein al României vasală încă marelui împărății otomane. Astfel nimic nu mai stă în calea vizitei solemne a Prințului român la Sultani. Această călătorie, care deschide un capitol nou în istoria raporturilor Țării Românești cu Turcia și pregătește emanciparea ei definitivă de sub protectoratul umilitor al Inaltei Poarte, se și face în toamna anului 1866.

*

La 9-21 Octombrie, zi de sfântă Duminică, Prințul pornește dela Cătoceeni și se duce la palatul său din Capitală, unde-l primește întregul minister. După amiază, la ceasurile două, are loc audiența consilierilor generali ai puterilor streine, cu excepția reprezentantului rus, care nu se arată. Diplomaiii apar acum,

pentru prima oară, în uniformă lor de gală, și felicită pe Prinț, în numele guvernelor lor, pentru recunoașterea Înaltei Poarte; prin această recunoaștere se dă expresie publică și recunoașterii puterilor europene.

La ceasurile trei Prințul se urcă în trăsură care trebuia să-l ducă la Giurgiu. E o zi rece, tristă; fulgi de zăpadă cleargă prin văzduh. Cu toate acestea, populația întreagă este în picioare; trupele și garda națională sunt înșirate de-a lungul străzilor. O proclamație a Prințului împărtășește pe orului că Înalta Poartă a recunoscut dorințele Românilor de a-și avea Dinastia ereditară și regimul constituțional; Prințul merge la Constantinopol, ca să asigure pe Sultan, prin viu graiu, că Românii vor păstra cu dreaptă credință învoielile cari stabilise raporturile țării lor cu Turcia. — Proclamația sfârșește cu aceste cuvinte: „Deoarece m-ati chemat să vă fiu Domn, iar glasul poporului e glasul lui Dumnezeu, nădăjduiesc dela Cel Atotputernic să bineventeze strădaniile mele pentru înaintarea și înflorirea patriei”.

Metropolitul și numeroși demnitari ai statului însoțesc pe Prinț până la marginea orașului; trupele defilează, apoi se pune în mișcare lungul șir de trăsuri, cari poartă pe Prinț și pe membrii suitei sale.

Această suită e foarte numeroasă. Printre cei patruzeci de bărbați se află personalități distinse, prin naștere și influență politică.

precum Prințul Dimitrie Ghica, D. Brătianu, general Ghica, Vasile Boerescu, G. Costa-Foru, ofițeri superiori din toate armele, aghiotanții domestici, mareșalul Curtii G. Filipescu, aghiotantul Prințului Carol Anton de Hohenzollern, căpitanul de Lorquenghien; în sfârșit secretarul german și cel francez al Domnului.

Seara, pe la orele șapte, sosiră în Giurgiu; otelul întreg s'a închiriat pe seama Prințului și suitei sale. Au sosit și primul-ministru și ministrul de războiu, ca să însoțească pe Prinț până la calea ferată dincolo de Dunăre. Fiind ziua nașterii Prințesei Iosefina, mama Prințului Carol, primul-ministru ridică, la masă, un toast călduros pentru Dânsa, femeia căreia Români trebuie să-i mulțumească tot ceea ce au mai scump, adică pe Domnul lor.

A doua zi, din pricina vremii ce viscolește neconținut și din pricina știrii din Constantinopol că vaporul n'a putut ieși încă la larg, Prințul trebuie să stea tot în Giurgiu. Midhat Pașa, guvernatorul vilayetului dunărean, trimite pe directorul său de afaceri externe, ca să salute pe Prinț și să primească ordinele sale. În obișnuitele forme ale politetei turcești, Midhat comunică Prințului că Odian Effendi, trimisul său, are însărcinarea de-a exprima Altetei Sale Prințului, cât de fericit se simte el, Midhat, pentru că este întâiul care orimeste pe Prinț în cuprinsul împărăției: ne-

potriiva bisericeii gr.-cat. ungurești și mai speră că arhieriei noștri gr.-cat., în primul loc mitropolitul Mihali, nu se va preta la dorințele talmăcite de presa românească, ci ca bun fiu al bisericii din Roma va putea să previe primejdia unei sciziuni în biserică. „Alkotmány” reproduce din un articol recent al nostru scena dela masa mitropolitului Mihali și spune că probabil Moldovan a încercat să-l terorizeze pe mitropolitul.

Dar ar trebui să traducem întreg articolul, ca să apară în toată splendoarea lui acest specimen de cel mai clasic iesuitism unguresc.

*

Scotus Viator despre chestia croată. Acum de curând d. Seton Watson, cunoscut sub numele de Scotus Viator, un fervent apărător al națiunilor subjugate, a publicat o carte despre „Absolutismul în Croația” în care găsim următoarele capitole: 1. Represiunea croată și ungurească. 2. Alegerile parlamentare din Croația (în Decembrie 1912). 3. Suspendarea autonomiei croate. 4. Ordinațiunea publică din 3 Aprilie 1912 a lui Cuvaj. 5. Comentariul oficial (din ziarul guvernamental „Narodne Novine”). 6. Ordinațiunea referitoare la pressă. 7. Croația și Irlanda. — În cartea sa d. Scotus Viator arată, că Ungarii prin barbaria comisă împotriva popoarelor slave întocmai ca și Turcii înstrăinează simpatia Europei. Dictatura lui Cuvaj e fără păreche în istoria universală, iar ordinațiunea lui referitoare la pressă ar merita să fie publicată în întreaga Europa, deoarece lumea civilizată n'a văzut încă până acum o ordinațiune mai reacționară decât aceasta.

Despre cartea aceasta ziarul „Világ” scrie următoarele: „Suntem convinși, că d. Scotus Viator nu poate să vestească cu mai multă asprine sistemul corupt al lui Cuvaj. Ne doare și pe noi, că această nouă rușine pentru Ungaria, însă este adevărat că: ordinațiunea din Zagreb referitoare la pressă este absurdă, alegerile parlamentare din Croația s'au făcut între baionete și, că, într'adevăr, judecătorii din Croația aduc sentințe după ordinul primit dela guvern. Noi însă (liber-cugetătorii. N. R.) nu prin negarea faptelor și cu fraze șoviniste voim să ne apărăm în contra atacurilor Scotus Viatorilor, ci vom schimba sistemul pe care Ungaria radicală îl osândește mai mult decât Scotus Viatorii, deoarece simțeste și pe spatele său loviturile de biciu. Cele ce se petrec în Croația nu privesc întreg poporul unguresc, ci numai pe o clasă mică, care deocamdată deține încă puterea.”

E curios însă că „Az Ujság” deși recunoaște sistemul corupt și stările intolerabile din

Croația varsă foc pe nări și spumegă de mânie pe d. Scotus Viator.

Oricât s'ar burzului însă perciunații de prin redacțiile ziarelor subvenționate de guvern, lumea cultă va citi cu mult interes adevărurile cuprinse în cartea dlui Scotus Viator și ea tot mai mult va învăța să urgisească această țară, patria tuturor fărădelegilor.

Audiența lui Lukács.

Arad, 23 August.

Presa budapestana a vorbit cu multă emfază despre audiența din Ischl pe care a avut-o Lukács în 22 l. c., ca și când ar fi fost vorba de cine știe ce eveniment important. De fapt însă această audiență la monarhul nostru are un caracter oficial. Raportul pe care l-a făcut M. Sale ministrul președinte cuprinde mai multe chestiuni care aparțin resortului său, dar se referă și la situația politică generală din Ungaria și în special la cea din Croația.

Organele oficioase, cari de obicei sunt așa de vorbarețe la astfel de ocazii, sunt acum foarte rezervate cu audiența lui Lukács, mărginindu-se numai la comunicări seci, din cari nu poți afla decât cu mare greutate esența lucrurilor petrecute.

Aflăm numai că președintele consiliului de miniștri a petrecut o oră întreagă în vila împărătească din Ischl. Obiectul audienței a fost mai ales chestiunea croată, al cărei motiv a fost convorbirea mai îndelungată a lui Lukács cu banul Cuvaj. Relativ la această chestiune trebuie să ne așteptăm la niște evenimente importante, dat fiind că Cuvaj este foarte isteț în iscodirea de... surprize politice. Ce pași are să întreprindă Lukács pentru pacificarea spiritelor revoltate din parlamentul unguresc, nu știm, căci chestiunea aceasta pare că nu-l interesează pe președintele consiliului de miniștri, deoarece atunci n'ar pleca într'un concediu mai îndelungat la Gastein.

Guvernul, având încă o lună timp pentru răs gândire, nu voiește să se ocupe cu asanarea situației parlamentare. Judecând însă după tratativele de împăcare între guvern și opoziție, care n'au dat nici un rezultat favo-

rabil, luând apoi în considerare atitudinea războinică a ambelor tabere, lumea neinițiată în chițbușeriile politice maghiare este ispitită să creadă că și ultima lună din vacanțele parlamentare nu va contribui cu nimic la înseninarea raporturilor încordate dintre guvernanți și opoziți.

De fapt însă atât în cercurile politice din Viena cât și în cele ale naționalităților nemaghiare din Ungaria există firma convingerii că la sfârșit „implacabili” oeligeranți se vor împăca în timpul cel mai apropiat, îmbrățișându-se și vărsând lacrimi de crocodil pentru ca apoi împreună să făurească cu ajutorul reformei electorale noui cătușe pentru naționalități.

Zângăririle de arme dintr'o parte și din cealaltă nu ne înșeală. Știm că atât în privința reformei electorale, cât și față de dinastie, față de Austria și față de naționalitățile nemaghiare atitudinea și tendințele tuturor Maghiarilor sunt aceleași. Alte căi, aceeași țintă; alte mijloace, acelaș scop. Nesinceritatea și reaua credință față de acești trei factori amintiți, sunt patrimoniul tuturor patricianilor unguri, fără deosebire de culoare.

Cursurile de vară din Vălenii-de-Munte.

(Continuare).

Cursul dlui prof. V. Pârvan. Civilizațiunii italiice. — Lecția VI. Evul mediu.

București, 7 August v. 1912.

În evul mediu se poate găsi mai mult material de metafizică. Dintre toate formațiile politice din Europa, Italia și Germania au idealul lor mereu stânjinit. Italia își începe așa zisul *ev mediu* mai târziu, deoarece nu se credea așa de devreme că s'a isprăvit timpul vechiu, vremea romană. De unde vine această stare de spirit?

Certele dintre împărații din răsărit și episcopul imperiului roman mic și indivizibil, activitatea episcopului din Roma, silind toate la continuarea iluziei vieții romane. Papa se simte ca un fel de continuator al puterii imperiale, și ia titlul barbar de „pontifex maximus”, pe care-l avuseseră și împărații romani.

Ordinul călugăresc instituit în sec. IV în Răsărit, avea menirea de a răspândi creștinismul

răbdător de-a se împărtăși de această măgulitoare cinste, dânsul se va grăbi să raporteze aceasta A. Sale Prințiarie îndată ce va fi sosit în Ruscuc Excelența sa Djemil Pașa, aghiotantul Majestății Sale Sultanului, care-i reținut încă în apele Bosforului, din cauza furtunilor ce bântuie pe Marea Neagră?

Dar Prințul Carol nu mai așteaptă raportul lui Midhat Pașa, ci în dimineața zilei de 11/23 Octombrie trece Dunărea cu vaporul românesc „România”; fluviul e foarte larg aici și plin de insule. La Ruscuc, Midhat Pașa întâmpină pe Prinț, împreună cu funcționarii turci; garnizoana e de față, tunurile forturilor bubue în semn de salutare, când Domnitorul român înaintează, prin orașul împodobit cu steaguri, spre Conac, unde sunt adunați toți consuliile streini, ca să ia parte la dejunul ce se dă în cinstea Prințului Domnitorul Carol închină în sănătatea Sultanului, iar Midhat în sănătatea Prințului.

Pașa, un bărbat de vre-o patruzeci de ani, are o înfățișare simpatice și vorbește franțuzește destul de bine, ca să poarte conversația fără de tălmăciu. De un an e valiul (guvernatorul) vilaetului dunărean; lumea laudă talentul său administrativ și energia sa.

Le ceasurile 11 și jumătate din zi, Prințul pleacă dela Conac la gară. Trupele taberei din Ruscuc, având o bună ținută ostășească, sunt lasiruite pe amândouă părțile drumului. Prin-

țul își exprimă către Midhat, bucuria că aceleași trupe, cari l-au amenințat luni de zile cu atitudinea lor dealungul Dunării și cu cari partea Sa putea să se încalere, li dau astăzi onorurile militare.

Calea ferată până la Varna nu-i terminată cu totul și la Rasgied Prințul trebuie să străbată vre-o patru kilometrii cu trăsura; Omer Pașa trimite Prințului salutul său, iar Mehmed Ali Pașa, general de brigadă în Șumla, l-se prezintă ca fost supus german. Seara, pe la ceasurile opt trenul intră în gara din Varna, pe o vreme rece și urâtă; aici Caimacamul Abder Rahman Pașa, cu statul său major, îl primește pe Domnitor și-l conduc, împreună cu suita, escortat de cetățeni ce poartă felinare, până la palatul guvernului, unde avea să se ia masa.

Aproape în acelaș timp cu Prințul a sosit și a ancorat în portul Varna iachta imperial „Issedin”, pe bord cu Djemil Pașa și cu secretarul de legăție Memduh Bey. Al. Goleșcu, agentul diplomatic al României la Constantinopol și ministrul Sturdza au ieșit deasemenea întru întâmpinarea Domnitorului lor, pe vasul „Issedin”.

La ceasurile unsprezece seara, Prințul se imbarcă pe vaporul împărătesc. Când se coboară în luntrea care avea să-l transporte până acolo, rachete nemumărate se aprind pe iachta ce se oglindește strălucitor în apele

mării. O priveliște măreață: focurile de artificii își aruncă lumina lor vie până departe, peste turnurile și bastioarele vechii cetăți pieresti, și ploaia de flăcări se resfrânge minunat în valurile întunecate.

Iachta „Issedin” e aranjată foarte luxos; Sultanul a pus la dispoziția Prințului pe servitorii săi personali; o trupă de marinari imperiali fac garda de onoare pe bord.

Abder Rahman Pașa și Odian Effendi se despart de Prinț pe „Issedin”, iar la miezul nopții se ridică ancoarele. Vremea e foarte prielnică acum; cade o ploaie subțire și marea s'a liniștit.

Djemil Pașa, bărbat tânăr, cu manieri distinse, este convorbitor plăcut; Al. Goleșcu, vărul generalului Goleșcu, e un bărbat cult, de vre-o patruzeci de ani, și-a făcut studiile la „Ecole Centrale” din Paris și prin destoinicia și tactul să a izbuțit să-și câștige o situație bună pe lângă Inalta Poartă. — Deși, după „acordul diplomatic” dela 19 August 1858, România avea dreptul să țină un agent diplomatic la Curtea suverană, însărcinarea asta nu se putea îndeplini prea ușor.

În dimineața zilei 12/24 Oct. iachta intră în apele Bosforului; Prințul e fermecat de peisajul minunat care i se arată: aproape ecernic se apropie de misterioasa cetate străveche a Calicilor, care-și desfășoară înaintea lui splendoarea orientală.

și a aduce la dreapta credință pe cei greșiți. Atunci și în Apus s'a simțit nevoia de a se institui o armată, și mucenicul idealist *Sf. Benedict* întemeiază într-o peșteră din Italia un fel strict de purtare, de trai în conformitate cu învățăturile Mântuitorului. Se întemeiază astfel ordi-nul *benedictinilor*, ce aveau de scop conștientizarea principiilor creștinismului prin predică. Astfel se formează atunci în forma lor ortodoxă, centre prin diferite biserici și mănăstiri. Ele au fost singurele focare de cultură mai bine de 500 de ani. Acolo se adună cărți bisericești, se fac școli, spitale, fabrici de articole de trai.

Din aceste focare de cultură romano-creștină pleacă misionari, cari prin teorie și prin practică să aducă la creștinism diferite populații barbare. Ei întreprind două mari acțiuni: aduc pe barbari la religia catolică (prin anul 600 sunt aduși Germanii) și aduc îndreptarea moravurilor, în însăși biserica creștină.

La început femeile aveau aceleași ranguri religioase ca și bărbații. Mai târziu și cei mai mulți bărbați s'au simțit nevrednici de a reprezenta credința în adevărata ei curățenie. Mai târziu, când biserica devine mai ales burgheză, în chip firesc trebuia să-și aibă o anumită înfățișare. *Benedictinii* aveau deci foarte mult de lucru. Au întâmpinat o mare opoziție. Munca lor extraordinară n'a rămas însă zădarnică.

Dacă creștinismul a adus ceva nou pentru lumea antică, faptul stă în împrejurările în cari acest lucru nou a fost dat anticilor. Nu putem vedea un succes al creștinismului fără năvălirile barbare. Ei aveau ocazia de a suferi, sperând într-un viitor mai bun. Amintirea groaznicelor nenorociri și blândeța în care oamenii erau împăr-tășiți cu noua credință, stă la baza înțelegerii întregului *ev mediu*.

În ceea ce privește însăși manifestarea violentă a personalității antice, nu o mai găsim, găsim în schimb acea jertfă mistică. Iubirea pentru biserică dă o caracteristică mistică, sentimental-idealistică. Alături de iubirea pentru biserică, afară de frăția creștină generală, mai era și altă înfățișare a evului mediu. Italia, cu toată vechea ei tradiție imperială, rămâne țara de înflorire de caracter special, privită cu dragoste deosebită de apărare contra tuturor dușmanilor. De aci rezultă și o manifestare brutală, pentru apărarea unor anumite bogății.

După Ostrogoți avem stăpânire bizantină, longobardă, stăpânirea lui Carol-cel-Mare, Lothar, Otto, în fine continue lupte între împărații germani și orașe italiene, până în sec. XIX, în Nord. În Sud sunt stăpânitori Vandalii, apoi Bizantinii, apoi furtuna de ideal tineresc a lui Mohamed, Sicilia vine în contact cu cultura arabă, Normanzii, Francii, Spaniolii, împărații germani pun stăpânire. Sudul suferă deci aceleași nenor-

rociri ca viață de stat, ca și Nordul. În mijlocul Italiei împrejurări mai stabile: papii aveau un finit stăpânit cu putere temporală, dat lor de Carol-cel-Mare. De aci se încearcă unitatea Italiei.

De-o parte manifestarea cuceririi arabe, și a civilizației arabe, și încercările apusene de a relua legăturile cu patria creștinismului — cruciadele — sunt caracteristice evului mediu.

Papii încercaseră ca să-și manifesteze independența lor față de răsărit. Se ajunge la anumite practice apropiate de materialul ce reprezintă chipul sfânt, și însăși chipul material al persoanei sfinte *Leon III Isauricul* a crezut că poate suprima cultul icoanelor, cari erau făcute de călugări. S'a luat hotărârea de a se opri fabricarea icoanelor. Atunci împăratul s'a văzut pus într-o situație critică, având contra lui întreg poporul. Episcopul Romei refuză delă început acest lucru, și n'avem astfel o luptă contra iconoclaștilor în Italia. Deci însăși arta capătă un fel de canalizare a puterilor artistice bizantine în spre Italia. Deci Papa capătă și prin acest fapt o nediscutabilă autoritate față de Apus.

Puterea arabă aducând locurile sfinte în stăpânirea unor necredincioși, provoacă o mișcare puternică în Apus, spre a relua locurile sfinte din mâinile păgânilor. Împărații germani până după Otto-cel-Mare se gândesc la creștinarea tuturor popoarelor. Dar abia în sec. XI vine momentul favorabil de a pune în aplicare sistemul de creștinare.

Mulți dintre apuseni nu fuseseră în Italia și nu văzuseră cultura romană atât de strălucită ca bizantinism. În Bizanț, împărații nu aveau posibilitatea de a face opere splendide de artă, fiind însă în Răsărit, o anumită înflorire a literelor și științelor.

Arabii nu-și scot civilizația din geniul specific a lor, ci sub înrjurirea celei persane și romane de răsărit. Arta lor e un fel de prefacere a modelor romane după felul orientalism persan. În cultură folosesc fermentul civilizației elenice.

Apusenii puteau să vadă în Bizanț fabrici de arme, industrii diferite, strălucirea civilizației siro-apusene și indo-persane. Prefacerea educației lor prin mijloc intuitiv, dă apusenilor posibilitatea de gândire a punerii în practică a acestor lucruri văzute. Altă urmare a cruciadelor e un fel de totală desiluzie și sărăcie a celor plecați, iar pentru cei rămași o puțină speculativă specială. De aci decurge o înflorire a industriei, agriculturii, ceea ce dă o nouă direcție întregii lumi europene. În Italia vedem ridicarea a o mulțime de orașe, ca Veneția, Pisa, Florența, și o dezvoltare vizibilă a științei chiar.

Cucerirea arabă aduce toate acele clădiri mărețe, dezvoltarea astronomiei matematice — ca lucruri materiale. *Frederic II*, care era după

tată german, după mamă francez, după naștere italian, după cultură arab-roman-evreu, este acela care se ridică contra puterii anterioare a papei. El era creștin, și voia ca Italia și Germania să formeze un singur imperiu. El nu înțelegea ca Italia să fie condusă de ideea exclusivistă creștină, el voia ca să se desvolte cultura în libertate, și să lase de-o parte o mulțime de orânduiri cari nu era necesare credinței.

Poporul avea față de cler o atitudine dușmănoasă, și se formează o stare de spirit pe baza dezvoltării pe cale economică, din cauza ridicării armelor, pe baza înfloririi marilor centre cultural-comunale-economice; pe baza tuturor acestor lucruri cari presupuneau o stare de spirite mai literală, pe baza cultului cu caracter laic, înflorirea artelor, literelor, pe baza tuturor acestor lucruri se pun primele începuturi ale ideilor noi cari vor da naștere civilizației renașterii și originalității de caracter idividual, căci arta renașterii reintroduce originalitatea.

Dogmatismul și reglementarea vieții publice în regulile bisericești dau naștere ordonanțelor papale, cari strict regulau întreaga viață omenească. Biserica actuală catolică se află în aceeași stare, ca la sfârșitul evului mediu.

Traian Dimitriu-Șoimul.

Scrisoare din București.

Situația politică. Marile serbări ale Ligei Culturale.

București, 8 August 1912.

Vijelia, care din zi în zi pare tot mai iminentă și mai amenințătoare în Balcani, fără să vrei te face să reflectezi asupra situației politice din România. Fiindcă dacă focul se va aprinde peste Dunăre, România nu va putea rămâne cu totul pasivă. O schimbare serioasă în raportul de forțe în Balcani va atinge interesele ei superioare.

Prin urmare, chiar dacă vâlvătaia nu se va abate dincoace de hotarele României, oștirea ei va trebui să stea veșnic gata, iar guvernul întotdeauna treaz spre a nu se face în Balcani schimbări cari prin rezultatele lor ar putea fi dăunătoare pentru Regat.

Fără îndoială, în împrejurări de acestea, toate partidele înțeleg să pună mai presus interesele superioare ale țării decât măruntelile frământări interne. Pe de altă parte, însă, nu e mai puțin adevărat că în asemenea împrejurări țara are trebuință de un guvern tare.

Guvernul actual a dat țării câteva reforme de mare importanță, reforme al căror rezultat se va simți tot mai mult pe cât vor trece anii. Raporturile lui, însă, cu opoziția liberală au fost extrem de încordate. Frământările pricinuite de războiul înverșunat în afacerea tramvaielor comunei București nu vor îngădui încă multă vreme rapoarturi normale între guvernul conservator și opoziția liberală.

O însemnătate tot mai mare câștigă, deci, în jocul de forțe din politica României partidul conservatorilor-democrați de sub șefia dlui Take Ionescu. Atât în timpul guvernului Carp cât și în timpul actualului guvern Maiorescu, s'a manifestat din cercuri guvernamentale necesitatea unei concentrări conservatoare — și tratative spre acest sfârșit s'au urmat în restimpuri între fruntași autorizați din ambele „fracțiuni”.

D. Titu Maiorescu vede chiar un însemnat punct din programul său în împăcarea cu takistii. În consiliul de miniștri ținut Marți la Sinaia, fără îndoială pe lângă afacerile curente se va fi discutat și necesitatea concentrării. Probabil, determinant și de veștile neliniștitoare din Balcani d. Titu Maiorescu a convocat un nou consiliu pentru Lunea viitoare. În sfârșit, la 15 August st. v. va avea loc, la Sinaia, o consfătuire a fruntașilor conservatori în vederea concentrării conservatoare. Consfătuirea aceasta a fost inițiată de d. Titu Maiorescu, primul ministru — și la ea vor participa și dd. Carp și Marghiloman, cei mai puțin înclinați, se zice, la o înțelegere cu takistii...

Până acum concentrarea conservatoare o dorea numai M. S. Regele și o seamă de frun-

Luminosul soare de toamnă strălucește deasupra orașului ce se înalță măreț; svelte se ridică spre cerul limpede minaretele albe, sute și mii; cupolele moșeelor, printre cari Aja Sofia cea majestuoasă se zărește de departe, par muiate în aurul razelor de soare; ușoara pânză de zăpadă, ce îmbrăca dealurile dimprejur, sporește impresia feerică. Totul e strălucitor și alb și învăluit ca o fantomă în aburii albaștrii ai zărilor și ai mării.

Constantinopolul, așa cum i se arată în aceste clipe, amintește Prințului Lissabona. Deși priveliștea e mai măreață aci, asemănarea se impune. Și la picioarele Lissabonei vuciesc apele albastre, iar albele clădiri sculptoare se întind dela țârm până pe culmile dealurilor.

La ceasurile unsprezece, iachtul imperial, cu drapelul românesc arborat pe catargul principal, ancorează în fața palatului apelor dulci, pe partea Asiei. Palatul, zidit din marmoră albă, răsărind din inima unui parc încântător, e pus cu totul la dispoziția Prințului Carol, de către însuși Sultanul.

Prințul Știrbei și doi ofițeri superiori turci, cari sunt însărcinați cu serviciul de onoare, se duc neîntârziat pe bordul iachtului, ca să salute pe Prinț. Acesta se coboară apoi în iachtul imperial, carc-i învăluit în catifea roșie și condus de zece văslași. Pe țârm dau onorurile militare o companie de vânători din garda imperială, cu muzica în frunte.

La intrarea în palat, Prințul e primit de Kiamil Bey, acela care introduce la Sultan pe ambasadori. Totodată i se prezintă dragomanii diferitelor ambasade și legațiuni, cari — după un vechiu obicei, la Constantinopol — se arată, din partea șefilor de misiuni diplomatice, la fiecare recepție, ca să poată face, probabil, un raport urgent și detaliat. Dealtminterea dragomanii se bucură de mare influență în capitala otomană și de multă trecere în lumea oficială.

La ceasurile două, Prințul Carol, în marș uniformă de general român, însoțit de toată suita sa și de Kiamil Bey se duce iarăși pe bordul iachtului, deoarece Sultanul, vestit, prin Djemil Pașa, de sosirea Lui, și-a exprimat dorința să-l vadă îndată. Iachtul înaintează până aproape de palatul Sultanului, „Dolma Bagdsche”; un splendid caic, purtat de doisprezece văslași, transportă pe Prinț la țârm.

— „Românul” se găsește de vânzare la chioșcul de ziare dela gara căilor ferate a statului (Staatsbahnhof) din Viena.

tași din ambele fracțiuni. Acum o dorește și țara, care are, acum, mai puțină trebuință de frământări interne ca ori când.

Pentru marile serbări pe cari Liga Culturală le organizează pentru zilele de 26—29 August, pregătirile sunt în toiu și momente rare vor îmbogăți de astădată programul lor.

Ca orice început serbărilor organizate anul trecut au lăsat de dorit în unele privințe; organizatorii, probabil lipsiți de experiență suficientă, n'au putut îndeplini toate punctele din frumosul program.

Publicul, însă, încrezător în Ligă, a alergat cu zecile de mii din provincie ca și de peste hotare.

De rândul acesta Liga se va bucura de înlesniri ca și în anul trecut așa încât cu mijloace modeste oricine poate participa.

Intre frumoasele momente pe cari le cuprinde programul serbărilor dela finea lui August este de remarcat un concurs deschis de Ligă pentru cel mai frumos imn închinat sufletului românesc. Scriitorii români de pretutindeni sunt invitați să ia parte la acest concurs.

Cea mai frumoasă odă va fi dată artiștilor-compozitori spre a-i da o melodie. Tot cu prilejul acestor serbări se vor ține obișnuitele concursuri de porturi naționale. Se va alege atunci cel mai potrivit costum românesc, cel mai frapant și mai ieftin spre a fi introdus în școli (recomandat ministerului).

Va avea loc și un concurs pentru cântecul românesc. Spre acest sfârșit Liga invită toate societățile muzicale din ținuturile românești să participe printr-o cântăreață.

Biruitoarea va primi un frumos obiect de artă.

Correspondent.

Scrisoarea d-lui V. Goldiș.

Sub acest titlu ziarul „Seara” din București scrie la loc de frunte următoarele:

Scrisoarea marelui român Vasile Stroescu, care a produs atâtea critici nedrepte și nedelicate din partea unor oameni despre a căror activitate nu se știe nimic pe terenul cauzei naționale, care a dat naștere unei false și interesante interpretări, din care au isvorit campanii ce nu pot decât să întristeze sufletul de patriot al marelui filantrop, a avut darul de a face și pe cei îndrituiți să-și spună cuvântul.

Cuvântul celor îndrituiți, spus franc, dintr-o conștiință limpede și îndurerată, din suferințele oțelite în luptele noastre naționale, e departe de a concorda cu glasul nervos și insolit, al acelor cari au venit în contact cu cauza Românilor de peste munți, în momentul când, chinurile obscurității ce îi acopere și nevoia publicității îi împing să atace pe omul care a făcut atâtea jertfe pentru românism.

Unul dintre cei mai îndrituiți a vorbi în cunoștință de cauză și cu toată autoritatea cuvenită în chestia scrisoarei d-lui Vasile Stroescu este fără îndoială d. Vasile Goldiș, directorul ziarului *Românul*.

D. D. Nanu, poetul care face atât de aspre și puțin delicate observații d-lui Vasile Stroescu, debutând printr'un act atât de inoportun și cărcotas în chestia națională, a adresat scrisoarea sa d-lui Vasile Goldiș, directorul ziarului *Românul*.

D. Vasile Goldiș, cu matura sa experiență în luptele noastre naționale, a sfătuit pe irascibilul poet să nu publice acea scrisoare, arătând și motivele pentru cari „nu se răspunde în felul acesta” unui om ca Vasile Stroescu, care a înțeles să-și deschidă nu numai punga, ci și inima când e vorba de soarta fraților noștri subjugăți.

D. Vasile Goldiș a sfătuit pe d. Nanu să renunțe la publicarea scrisorii sale, rugându-l ca în cazul când persistă în eroarea sa, să publice, în acelaș loc și răspunsul ce i l-a dat.

Acestor împrejurări, datorim publicarea aprecierilor ce i le-a sugerat d-lui Vasile Goldiș,

directorul ziarului *Românul*, scrisoarea d-lui Vasile Stroescu.

D. Vasile Goldiș, care unește entuziasmul luptătorului, cu o cunoaștere a chestiei Românilor subjugăți, cel puțin mult mai temeinică și profundă decât a făuritorului de stihuri care face primul pas, și acela greșit, în arena luptei naționale, a văzut just în această chestie și a formulat cu fraze simple și lapidare adevărul.

Nu este întregul, spune d. Vasile Goldiș, adevăr în scrisoarea d-lui Stroescu, căci acest mare binefăcător al nostru arde de dorul de a vedea pe toți românii călăuziți de aceleași sentimente, de care este călăuzit dânsul și il doare că nu sunt toți așa. Durerea aceasta se oglindește în scrisoarea lui și asta este o durere sfântă, care trebuie respectată.

Atunci, când după cum afirmă și d. Vasile Goldiș, care are toată competența și autoritatea a vorbi în această chestie, scrisoarea d-lui Vasile Stroescu isvorește din durerea sinceră și profundă a sufletului unui mare român, se cuvine a respecta această durere și a nu îngădui ca ea să fie maltrată de oameni cari au avut până acum cele mai fantastice vise afară de grandiosul vis național.

D. Vasile Goldiș documentează cu un singur fapt, din cele multe existente, multiplele cauze de durere din care a tăsnit ca un strigăt sfâșietor și pedepsitor de profet mâniat scrisoarea generosului și marclui român Stroescu.

Dar dacă în scrisoarea d-lui Stroescu, continuă d. Goldiș, nu se cuprinde întreg adevărul, ea conține totuși mult adevăr. Nu este oare adevărat scandal, că ziarul partidului național român din Ungaria și Ardeal, care duce lupta eroică pentru existența neamului întreg (căci când noi ne vom stinge, sunt numărate și zilele Regatului român) nici după cele mai întinse sbuciumări și încordări nu poate să aibă în România nici măcar 1000 de abonați, când ar trebui să aibă cel puțin 5 mii? Cum vei scuza, deci, dle Nanu, această nemaipomenită indolență la un neam, care vrea să trăiască? Cum va trăi, dacă nu vrea ori nu știe să lupte pentru viață? Un neam, care nu înțelege a jertfi pentru obște, nu are în sine germenul unui viitor mai frumos. Măsurătoarea cea mai neînșelătoare pentru mărirea viitoare a unui popor este mărirea jertfelor pe cari el le aduce în timpul de față pentru afacerile sale obștești. Și sub acest raport noi suntem departe chiar și de recordul cel mai modest.

Iată încă un român care spune un adevăr dureros, care poate va atinge susceptibilitatea multora din acei cari își închipuie că viața noastră națională e închisă între Dunăre și Carpați și că unica ei rațiune de a fi e alternarea partidelor politice la bugetul țării cu cortegiul ei de generozități scandaloase.

Irascibilul poet Nanu a declarat scrisoarea d-lui Vasile Stroescu ca element de discordie între Români de aci și cei de dincolo de Carpați, și și-a luat rolul de a pedepsi ca pe un criminal pe marele român care a scris acea scrisoare, căci e oare o crimă mai mare ca opera aceluia care aduce ura și zavistia între frați?

Se va găsi poate vre-un altul, care să fie tot atât de îndrituit a vorbi în chestia națională, care să maltrateze pe d. Vasile Goldiș, fiindcă tot ca Stroescu, a spus un adevăr, și să-l acuze, aidoma ca d. Nanu, că aduce învrăjbierea între frați.

Ar fi timpul, ca nu ori cine, pe simplul temei că e cetățean al Capitalei Regatului și pe deasupra s'a îndeletnicit cândva cu făurirea stihurilor, să se erijeze în sfătuitor și regulator al vieții naționale de peste munți și mai cu seamă ar fi timpul să ne supunem bunului simț și bunei cuviințe și să vorbim, noi cari palavrim în București, cu tot respectul ce se cuvine celor cari luptă dincolo și fac jertfe pentru cauza românească.

D. Karnabatt.

Hainele lucrate în atelierul propriu se capătă la

LENGYEL ISTVÁN

PRĂVĂLIE DE PĂLĂRII ȘI SPECIALI-
TĂȚI DE MODĂ PENTRU BĂRBAȚI

Oradea-mare — NAGYVÁRAD

Piața Beiner nr. 1. Telefon: 12—48.

(Le 149—30)

Pentru năpăstuiții prin potop din comitatul Timiș.

În urma apelului lansat în favorul inundațiilor din comitatul Timiș, au mai intrat următoarele contribuiri.

Colecta institutului „Timișiana” dela: „Timișiana”, inst. de credit și economii, Timișoara	1000.—
Romulus Cărăbașiu, director	10.—
Petrețera „Reun. rom. de cântări Timișoara-Elisabetin”	80.—
Dr. Ioan Doboșan, Timișoara	5.—
Liviu Magdu, Timișoara	5.—
Nicolae Martinovici, preot, Topoloveț	10.—
Dr. Ioan Damian, Deta	4.—
Emeric Andreescu, Timișoara	5.—
Stefan Martinoviciu, Timișoara	5.—
„Banca Poporală” soc. pe acții, Birchiș	10.—
Dr. Romulus Veliciu, Arad	25.—
Ioan Cristescu, București	50.—
Dr. Aurel Căndea, Pozsony	10.—
Măndru Laeșiu, Oravița	12.—
Romulus Nicolin, Timișoara	5.—
„Noiana”, inst. de credit, Noul-Român	10.—
Asociațiunea de credit, Ghirec	10.—
Dr. Petru Neagoș, Deta	5.—
Ioan și Sofia Doboșan, inv. pens., Băile-Erculane	50.—
Bis. gr.-or. Sf. Antonie, Dragomérfalva	
Marmăția	40.—
Dr. Gheorghe Secoșan, București	189.—
Dr. Nicolae Oncu, Arad	100.—
„Gazeta Transilvaniei”, Brașov	133.91
Colecta inst. „Timișiana” filiala, Vinga:	
Dr. Traian Sincay, Vinga	20.—
Petru Cimponeriu, Vinga	6.—
Ioan Bratta, Vinga	5.—
Cornel Gherga, Vinga	2.—
Stefan Drăgan, Vinga	4.—
Colecta inst. filiala Deta „Timișiana”:	
Iuliu Luczay, Deta	1.—
Bojidar Mosorca, Vinga	1.—
Colecta d-lui Petru Ionașiu secret. dom. Timișoara:	
Antoni Mocsonyi de Foen, Bulci	200.—
Familia de Mocsonyi, Capolnaș	200.—
Petru Ionașiu, Timișoara	10.—
Colecta P. S. Sale Ioan I. Papp, episcop, Arad:	
Ioan I. Papp, episcop, Arad	500.—
Augustin Hamsea, Hodoș-Bodrog	200.—
Roman Ciorogariu, Arad	20.—
Vasile Papp, Arad	20.—
Dr. Gheorghe Ciuhandu, Arad	8.—
Gheorghe Păcurariu, Arad	10.—
Aurel Călnicean, Arad	5.—
Sava Șevici, Arad	2.—
Vasile Olariu, Arad	5.—
Ioan Ciora, Arad	1.—
Nicolae Mărginean, Arad	1.—
Iosif Darvaș, Arad	1.—
Sava T. Seculin, Arad	1.—
Traian Vațian, Arad	5.—
Florian Roxin, Arad	5.—
Colecta d-lui Ioan Miculescu, Timișoara:	
Ioan Miculescu, Timișoara	5.—
Dr. Lucian Georgevici, Recaș	20.—
Sabin Piso, Timișoara	3.—
Alexandru Hodagiu, Timișoara	2.—
Constantin Ardelean, Timișoara	2.—
Constantin Czárán, Timișoara	2.—
Romulus Bolza, Timișoara	1.—
Traian Lungu, Timișoara	1.—
Dimitrie Roman, Timișoara	1.—
Ioan Balint, Timișoara	5.—
Dr. Cornel Crăciunescu, Timișoara	5.—
Ioan Popa, Timișoara	2.—
Lucia Lepa, Timișoara	2.—
Eutimie Iovanel, Timișoara	2.—
Ioan Drecin, Timișoara	1.—
Alexa Bulboacă, Timișoara	—50
Colectat prin d. Dimitrie Rimbașiu, dir. de bancă, Bucovăț:	
„Bănățana” inst. de cred., Bucovăț	10.—
Dimitrie Rimbașiu, Bucovăț	5.—
Ioan Surdu, Bucovăț	2.—
Damaschin Cuciuc, Bucovăț	2.—
Ioan Raicu, Bucovăț	2.—
Constantin Teran, Bucovăț	2.—

Total 3074.41

În numele celor nenorociți, aduc pe această cale sincere mulțăminte pentru marinoasele contribuții.

Timișoara, la 29 Iulie 1912.

Pentru comitet:

Romulus Carabașiu,
directorul „Timișianci”.

Gheorghe Badescu.

Budapesta, 22 August.

Întâmplările recente dela hipodromul din Kottlingbrunn ne dau prilejul să ne ocupăm cu persoana dlui George Badescu, cunoscutul sportsman român.

D. George Badescu, mare proprietar în România (Râmnicul-Vâlcea) are un grajd de cai și pentru cursele din Monarhie. Caii d-sale i-au adus atât anii trecuți, cât mai ales anul acesta însemnate premii de bani. Cele din primăvara și vara anului acesta se ridică la considerabila sumă de 102.000 cor. Gentleman desăvârșit, dsa se bucură de respectul tuturor sportsmanilor și de simpatia întregului public, amator al curselor de cai. Și-a câștigat această stimă și simpatie prin realul fugilor, ce le produc caii d-sale. Căci în vederea pariurilor, dl Badescu nu face.

Numai de plăcerea acestui sport nobil, dsa este departe de aceste tertipuri, proprii de altfel multor gentlemani.

Această afirmare o dovedesc și întâmplările dela Kottlingbrunn, cari au stârnit atâtea valuri de indignare în lumea sportivă. Cetitorii noștri cunosc aceste întâmplări din coloanele ziarului. Le dăm încă odată cu noi amănunte.

Pentru producerea fugilor nereale, artificiale, cari de obicei se fac în urma pariurilor încheiate și pe Luzunarul publicului jucător, se folosește așa numitul „dopping”, un preparat de escitante, care se introduce în organismul calului. Acest „dopping” mărește capacitatea calului în fugă, făcându-l astfel învingător față de caii nedoppați. Întrebuințarea „dopping”-ului este interzisă de statutele Jokei-clubului, căci cursele au în vedere fugi reale, — pentru dovedirea rasei cailor. Au un scop economic: nobilitarea rasei. Astfel folosindu-se escitante, scopul devine iluzoriu, deoarece nu se mai poate vorbi de superioritatea vre-unei rase. Pe urma acestei șarlatanii ajunge de altfel și statul înșelat, care cumpărând cai ieșiți astfel învingători și folosindu-i la reproducție, capătă un material de produși, inferior, degenerat. Căci escitante având urmări nesănătoase asupra organismului calului este evident ca reproducția să fie degenerată. Pentru pedepsirea celor vinovați se îngrijește statul prin codul său penal.

În jurul acestui „dopping” s'au întâmplat scandalurile dela Kottlingbrunn. E interesant a se ști că începutul l'a dat de altfel grajdul dlui Badescu, care arătând o îmbunătățire neașteptată, a fost bănuț cu folosirea escitantelor. Deschizându-se anchetă d. Badescu a fost mârțuit de această bănuțală. S'a constatat că îmbunătățirea cailor din grajdul d-sale este rezultatul unui nutreământ și menajament serios și nu rezultatul „dopping”-ului. Atins neplăcut de această bănuțală, d. Badescu a cerut în urmă examen și la celelalte grajduri. Conducerea, trebuind să se supună acestei cereri, a ordonat examenul, care a scos la iveală încorectitudinea cu duimul. Până acum ca fapt pozitiv se comunică numai vinovăția grajdului baron Springer. Informații particulare, demne de încredere arată însă întrebuințarea „dopping”-ului și în alte grajduri. Ancheta se face cu mare discreție, tocmai din cauza acestor descoperiri, cari vor duce la desfacere de altfel grajduri cu multă trecere. De aici scandaluri, senzații în lumea sportivă din Viena și Budapesta...

Ce ne interesează pe noi este căderea bănuțelii adusă dlui Badescu. A ieșit în lumină curată, adevărată, dupăcum se așteptau toți acei cari îl cunosc. Intrigile — sunt și aici — nu și-au ajuns scopul. Dimpotrivă! Cei ce au pus în circulație bănuțala i-au adus dlui Badescu un imens serviciu. I-au mărit reputația grajdului, dându-i satisfacție morală: încrederea nețărnută a publicului în corectitudinea d-sale.

Dl Badescu se ocupă de altfel cu ideea, să-și mărească pentru anul viitor grajdul.

Va avea astfel unul dintre cele mai mari grajduri din monarhie cu patruzeci — cincizeci de cai. La realizarea acestei idei d. Badescu este ajutat de secretarul d-sale, d. Mihail Constandache, asemenea sportsman de valoare, fost avocat, proprietarul și directorul actual al revistei „Hipodromul și Turful român”, București, care și până acum i-a adus nenumărate servicii dlui Badescu.

Dorim distinsului sportsman să-și vadă planul împlinit și să treacă din succese în succese ca reprezentantul nostru la hipodromurile din Monarhie.

Prietenie maghiaro-polonă.

„Budapesti Hirlap”, archişovinistul organ al oligarhiei maghiare, acela care nu află decât cuvinte de aprobare atunci când sulitele jandarmilor trec prin trupuri românești și accente de bucurie atunci când inimile noastre sângerează de durere, scrie sub titlul de mai sus un prim-articol plin de căldură și de admirație pentru suferințele poporului polon, sfâșiat și asuprit de puterea brutală a celor puternici. Cavalerescul popor maghiar, care la el acasă calcă sub călcâiele cizmelor împintenate, tot ce neamurile nemaghiare din patrie au mai bun și mai frumos, pângăriindu-le limba și legea, varșă, pentru ochii bătrânei Europe, o lacrimă fierbinte la mormântul unei națiuni deasemenea asuprită, dar nu de „nobilități” maghiari ci de „sălbaticii” ruși din imperiul moscovit și de „lacomii” germani din Prusia.

Și de n'ant și noi, cari zilnic le simțim loviturile sălbatice și mereu trebuie să stăm gata ca să parăm noi atacuri din ce în ce tot mai turbate, și de n'ar ști Europa și lumea întreagă cine ne sunt stăpânitorii și ce sentimente nutrește ei pentru cei asupriți, s'ar găsi poate vre-un naiv care să se cutremure de emoție cetind articolul de azi al lui „B. H.”, scris cu mult avânt și însuflețit (?). Toată lumea vede însă același fenomen și aici ca și acolo, deosebirea e numai în condițiile în cari se petrec lucrurile. În Rusia 100 de milioane de ruși tind să desnaționalizeze 10—12 milioane de Poloni, în Germania 60 milioane de germani încearcă același lucru față de 3—4 milioane de Poloni, iar la noi, în Ungaria, un popor de abia 7 milioane de suflete, visează un imperiu mare curat maghiar cu 20 milioane de locuitori, înghițând mai întâi peste 12 milioane de suflete, cari, din mila Domnului, n'au ascultat la leagănul lor graiul unguresc. Dar să-l lăsăm pe patriotul dela B. H. să vorbească. Dubăce face un scurt istoric al sfâșierii Poloniei și al scartei ei actuale, nobila odrasla a lui Árpád își dă odată ochii peste cap, ia ținuta cântărețului durerii și al suferințelor, își instrună lira și începe un cântec jalnic cu fața îndreptată spre Nord, unde gem în robie aproape 20 milioane de Poloni.

„Au împărțit-o. Tragedia s'a sfârșit, ca apoi o altă tragedie shakespeariană cu mult mai neagră și dureroasă să-i ia locul: deșteptarea mistică a trupului sângereând din mii de răni, sfâșiat în bucăți și lupta lui titanică cu trei împărății. În fața Europei o nouă scenă se desfășură. Dacă în Austria au reușit să-i împace în câțva, Germania de un veac și jumătate nu are somn liniștit. Nu este în Prusia lege școlară sau de proprietate, care să-i poată ingenunchia. Uriașul trup al Rusiei e străbătut în toate fibrele lui de amărăciunea polonă ce amenință să explodeze în tot momentul. Cnutul rusesc a putut să le secularizeze averile, să-i sărăcească, a putut schimba harta Europei, dar o nouă istorie n'a putut face. *Polonia trăiește, azi mai mult decât oricând*”. Citează apoi din Michelet: „Un singur prizonier polon într-o cetate, un singur polon într'un regiment clatină totul. Și doar e mut omul acela. Ce-a făcut? Nimic. Seara, înainte de culcare, a ingenunchiat, trimițând o rugă fierbinte către Cel-de-sus”. Sentinela l-a observat și în ziua următoare cincizeci de milioane de conștiințe rusești au tresărit, s'au deșteptat. *Astfel au devenit Polonia stegarii libertății în Rusia*”.

În felul acesta continuă patriotul încă pe vre-o două coloane, trecând în revistă un șir de fapte

croice ale poporului polon, prezentându-ne pe Kosciuszko și alte figuri mari din istoria poporului polon și accentuând mereu primejdia și amenință Rusia din partea nemulțămirii generale, alimentată mereu de noi nelegiuiri din partea celor sus puși. Nobilul cântăreț uită însă să amintească cu un singur cuvânt nemulțămirea ce domnește aici acasă. Ne uită pe noi uită pe Slovaci, pe Sârbi, pe Croați și pe ceilalți. Uită că noi suntem 12 milioane față de 7 ale lor. Uită că noi suntem înconjurați din toate părțile de frați, Slovaci au la spate pe Boemi, Croații și Sârbi au Serbia, sașii și șvabii pe nemții liberi. Nu-și aduce aminte de toate acestea pentru că atunci va trebui să-și zdrobească cel mai drag vis: imperiul mare unguresc cu 20 milioane de maghiari.

Meetingul aviatic din Budapesta.

Ziarele ungurești înregistrează cu multă dureroasă rușinea suferită pe câmpul dela Rákos în urma nereușitei sborurilor aviatorilor unguri. Reproducem câteva pasaje din ziarele „Pesti Napló”, „Világ” și „Budapester Tgblt.” ca să vadă și on. noștri cetitori superioritatea școlii noastre A. Vlaicu, despre care unele ziare ungurești aveau numai cuvinte de batjocură.

„Pesti Napló” de ieri scrie: „Sborul acesta n'a fost sbor. Unii dintre piloți au întârziat, alții au căzut iar despre acei cari au sburat, nu se poate afirma că au sburat. Pe un zăduf nesuferit publicul a fost osândit să aștepte la niște producții slabe, copilărești și începătoare. Ziua de sbor anunțată a devenit o tătălău ca la sate, o operetă, o adevărată parodie a sborului adevărat. Sborul acesta n'a fost nici folositor nici instructiv, deoarece azi, când aviațiunea are un trecut și o cultură de mai mulți ani, la noi s'au prezentat producții mai slabe decât încercările primilor aviatori...”

A fost o adevărată rușine atât pe pământ cât și în aer ceea ce s'a întâmplat pe câmpul dela Rákos. A fost o rușine și un fiasco general...

Să nu sburăm, dacă nu știm și să nu organizăm parodia piesei teatrale numite „Peste puterile noastre”. Omul poate să rămână pe pace și liniștit.

Prin aceasta nu păcătuiește. A nu sbura încă nu e păcat, din contră a sbura rău — e prostie. Inșă noi totdeauna voim mai mult, deât ne permit puterile noastre. Iar aceasta se întâmplă pe toate terenurile, nu numai pe cel al aviațiunei...”

„Budapester Tagblatt” vorbește foarte sarcastic despre „celebru” meeting aviatic al Ungurilor. „Înainte de câteva zile ziarele raportau despre un atac ca în codrii din America. Câțiva aviatori și monteurii unguri intrară într'un depozit de automobile, ca să răpească cu forța un motor Argus de 100 cai putere pe care l-a cumpărat statul pentru aviatorul Géza Kolbányi.”

S'a întâmplat că publicul în momentul când a năvălit la 2 ore pe locul de privit, nici idee nu avea, unde-s locurile cu 1 cor. și unde-s cele cu 50 bani, căci întreg terenul a fost gol și pustiu. Numai inginerul Pivny se îngrijea de toate. Erau și niște domni cu monoclu și cu cocarde roșii, dar aceștia cochetau cu damele, ne mai având timp să se ocupe și cu alte lucruri.

Zăpăceala era nemai pomenită. În momentul ultim s'a dovedit că aviatorii Zsemle, Minár, Takács și Kvasz n'aveau benzină. Între „senzațiile” zilei merită să fie amintită și „prima aviațoare maghiară”, d-soara Lily Steinschneider care se plimba pe câmp în pantaloni scurți și cocheta cu publicul; așezerea și monoplanul lui Kolbányi a fost scos din hangar ca o „senzație”. Dar nici monoplanul acesta cu motorul „răpăit”, nici d-soara Steinschneider n'au... sburat. De ce? Știe Dumnezeu și inginerul Pivny. Cu un cuvânt patrioticul meeting a fost... grandios!

Iar „Világ” scrie: O, noi cu totul altcum ne închipuim primul concurs aviatic unguresc. Ne închipuim că mașinile vor străbate aerul ca o săgeată, și ca și vulturii mândri vor sbura de-asupra capetelor noastre mușcându-se. Unguri zădarnic ai fi căutat în aer. Au sburat farmacistul **Guido Prodam**, italian din Fiume, și croatul **Novac**, care avea o mașină croată. De altfel aviatorii noștri unii făceau hazuri, alții stăteau triști lângă aeroplanelor lor amorțite și le îndemnau ca pe niște paseri crepate să sboare.

Acesta este rezultatul sborului de pe Rákos, un

trist atestat de sărăcie... A doua cucerire a patriei, cucerirea aerului, n'a succes...”

Pentru ce nu le-a succes Ungurilor și le-a succes Românilor? ne întrebăm noi. Pentru simplul motiv că puului de găină îi este dat să se târâie pe pământ și să mănânce viermi, iar vulurul îi este hărăzit de Dumnezeu darul ca să strătaie văzduhurile și să se înalte către soare. Lăcră ridicol este însă când vrea să facă și puul așa ceva.

Cronica feminină

Uniunea femeilor române.

M'am ocupat încă odată la acest loc cu mărețea idee a dnei Maria B. Baiulescu presidenta R. f. r. din Brașov — de a se concentra toate reuniunile femeilor din Transilvania și Ungaria într-o puternică uniune, care ar avea să stabilească un program de muncă sistematică pentru educațiunea națională a generațiunii viitoare. Căzând azi apelul dnei Maria B. Baiulescu către toate reuniunile femeilor din Ungaria, și văzând nobila intențiune, însuflețirea și zelul cu care dna M. Baiulescu ostenește pentru ajungerea acestui nobil scop, cred de folos a arăta și eu ce gol mare ar umplea o astfel de organizare a reuniunilor și un program de muncă bine întocmit pentru toate centrele românești.

Să privim numai în jurul nostru. La școlile străine din Arad avem câteva sute de elevi cari n'au de unde primi educațiune națională — mai sunt apoi tot atâți ucenici cărora nu li se dă posibilitatea să-și cunoască măcar limba lor, deci nici nu li se poate cere să o știe — de aici vine apoi, că după ce devin meseriași aproape toți se căsătoresc cu unguroaice, și din momentul acela au încetat de a mai fi ai noștri. Ba chiar se feresc de tot ce este românesc și nici nu vor să știe că și ei sunt români. Cunoșc mai mulți de aceștia — la cari am văzut în atelier toate foile maghiare din loc, iar dintre cele românești nici măcar una. Li putem lua pe rând pe toți, să vedem care are o foaie sau o carte românească în casă? Rezultatul va fi deprimător.

Și de unde vine aceasta? De acolo, că nu i-am oțrotit de micuți, că nu ne-am interesat de ei pe când erau orfani și necăjiți. Măiestrii la cari și-au învățat meseria au fost străini de neamul nostru. Băiețașul român s'a dat acolo cu serbătorile străine, cu limba străină și cu obiceiurile străine. N'are din copilăria sa nici o amintire dragă despre ceva românesc, așa că nu e de mirat, dacă nu mai ține la neamul nostru.

Ne putem închipui așadar, o misiune mai sfântă și mai folositoare neamului decât aceea, ca femeile române să vie în ajutor neamului, să salveze tinerimea dela pericolul de a se instrăina de neamul său?

Unde se poate manifesta mai bine dragostea de neam și generositatea, proprie femeii române, decât pe acest teren?

Și prin ce am putea folosi neamului nostru mai mult decât prin aceea că am lua asupra noastră sarcina să adunăm tineretul de pe la școli străine cel puțin odată de două ori pe lună, și tot de-atâtea ori și pe ucenicii români, să le ținem prelegeri folositoare din limba română și bunăcuviință. Să-i deprindem să citească bucăți ușoare, instructive, biografiile bărbaților vrednici ai poporului nostru, poezii, povești și alte lucruri de folos pentru educațiunea națională, și pentru trezirea simțului românesc. Să se dea prilej tinerimei a prinde dragoste pentru limba și datinele noastre — cu un cuvânt să-i creștem așa, ca la urmă să putem zice că sunt ai noștri și să ne putem mândri apoi că am crescut elemente folositoare neamului nostru. Noi nici n'am îndrăzni să visăm de orfelinat, noi ne-am mulțumi, și am mulțumi lui Dumnezeu să putem întemeia masa studenților cel puțin pentru studenții săraci, apoi în acel local s'ar putea aduna tinerimea în toată Sâmbăta seara și i-am putea da educație națională. Străduințele noastre vor rămânea de sigur ca o amintire neștearsă în inimile tinerelor vlăstare românești.

Tocmai fiindcă ni s'ar da ocaziune să folosim neamului nostru îngrijind de tinerime, tocmai pentru aceea trebuie să căutăm posibilitatea de a ne organiza, și reușita acestei mărețe idei pentru care pledează dna Dr. Baiulescu, să o considerăm ca o datorință, a tuturor reuniunilor femeilor române din Transilvania și Ungaria.

Ombra.

Criza din Turcia.

Arad, 23 August.

Albanezii au plecat din Üsküb și aceasta e de o importanță mare pentru restabilirea păcii interne a Turciei. În câteva zile poate, pericolul cu care amenința chestia albaneză va fi deplin dispărut și guvernul va putea să-și concentreze toate puterile pentru consolidarea internă a imperiului otoman și va putea lucra la încheierea păcii cu Italia, pentru care s'au început deja tratativele în Paris.

În Bulgaria și Muntenegru se continuă o agitație pentru declararea războiului împotriva Turciei, dar nu se poate crede, că aceste state vor nesocoti veto-ul marilor Puteri europene.

Nelinıştea Serbiei.

Paris. — Raportorul ziarului „Echo de Paris” anunță din Belgrad că, guvernul sârbesc privește cu ochi răi acțiunea contelui Berchtold, despre care zice că e contrară cu interesele statelor din Balcani și nu are alt scop, decât întărirea influinței austro-ungare în Balcani, dacă Albania va primi autonomie.

Criză de guvern.

Constantinopol. — Situația cabinetului e critică. Ferid Pașa a fost îmbiat cu portofoliul de justiție, dar n'a voit să-l primească, provocându-se la starea lui sanitară. Intrarea lui Halim Bey și a lui Salih Pașa în cabinet ar însemna întărirea curentului dușman lui Kiamil Pașa, dar și acesta după cum se vestește își va da demisia. Seic-ul-islamul, ministrul de instrucție și cel de finanțe îi vor urma. Se zice, că liga militară presionează în favorul unui cabinet cu Kiamil Pașa în frunte. Hilmi Pașa ar fi demisionat în urma presiunii făcute de 4 generali, membri ai ligei militare.

Atitudinea tinerilor turci.

Constantinopol. — „Tanin” care apare iarăși, confirmă știrea că, comitetul central june-turc cu considerare la situația critică a țării a adresat comitetelor din provincie o circulară în care face cunoscut, că partidul june-turc deocamdată se împacă cu soarta, și va lupta ca partid opozițional pentru binele țării, dar mai târziu va trage la răspundere guvernul.

Conflictul cu Muntenegru.

Cetinje. — oficial. — Invinuirile făcute din Constantinopol Muntenegrului sunt neîntemeiate. Muntenegru s'a adresat puterilor, rugându-le, să se ocupe cu situația insuportabilă, care s'a creiat în urma incidentelor pricinuite de trupele turcești. Muntenegru așteaptă cu răbdare răspunsul și e hotărât a înmăjura tot ce ar complica și mai mult situația și așa critică. Paciența Muntenegrului o arată și împrejurarea că deși Turcii din Velica, Sencar și Polimlje zi de zi pușcă peste granița copii și femei, totuși muntenegrenilor li-s'a dat poruncă severă, ca să puște numai în cazul, dacă Turcii trec granița. Cu două zile mai înainte Turcii au pușcat asupra mănăstirii Dobrilsviha. Dacă Muntenegru i-ar agita pe creștinii din Berana, atunci guvernul muntenegrin nu l-ar fi trimis pe generalul Vukotic, ca să ia măsurile cele mai aspre și să liniștească pe locuitorii din Wasojeici, cari sunt înrudiți cu creștinii din Berana și pe cari i-a neliniștit în măsura cea mai mare măcelul din Berana. Atașatul militar de aici, s'a dus la graniță, însoțit de locotenentul Riza Ali, ca să se convingă la fața locului despre cruzimile săvârșite asupra creștinilor și despre excesele, de car' e învinuit Muntenegru. Atașatul a voit să meargă și la Berana, dar nefiindu-i posibil a ajunge în oraș a fost nevoit să se întoarcă la Cetinje. Față cu invinuirile neîntemeiate răspândite din Constantinopol referitor la evenimentele din Berana guvernul muntenegrin a rugat ambasada otomană, ca să-l trimită a doua oară pe atașatul militar la graniță, pentru a se convinge despre atitudinea Muntenegrului. Dar ambasada n'a

aflat de necesar aceasta. Suntem constrânși să credem, că au un interes, de a ne împiedeca în dovedirea cu martori oculari a atitudinii noastre corecte, și învinuindu-ne a-și acoperi machinațiunile lor provocatoare.

Üsküb. — Pe căile ferate orientale au fost transportate 10 batalioane spre granița muntenegrină. Trupele turcești sunt cuprinse de dorul de luptă. În jurul Beranei se află 600 muntenegrini și malisori armați.

Constantinopol. — La Berana au sosit la 1000 glogași, cari au fost înrolați ca voluntari. Sub conducerea lui Hassan Izzed Pașa au mai sosit alte trupe în Berana. Comandantul militar din Ipek, Djavid Pașa a plecat la Berana, ca să constate, că muntenegrinii s'au locuitorii greci din loc au atecat orașul.

Petersburg. — Cercurile oficiale din loc sunt nemulțumite cu purtarea regelui Nikita, care e învinuit în primul rând de a fi pricinuit conflictul cu Turcia. Ambasadorului rus din Cetinje i s'a dat ordin, ca să păsească energie la guvernul muntenegrin în interesul păcii.

Constantinopol. — Consiliul de miniștri a hotărât trimiterea a 6 divizii de armată din Smirna în Macedonia pentru apărarea graniței împotriva Bulgariei și Muntenegrului, — după ce tratativele de pace cu Italia s'au început și astfel nu mai amenință pericol din partea Italiei.

Inapoierea dezertorilor.

Salonic. — Dezertorii căpitanul Tahiar Bey din Monastir, sublocotenentii Achmed Muktar și Djelal Muri în urma amnestiei generale s'au înapoiat cu 27 de soldați în cazarma din Dibra, unde au depus armele.

Bulgaria împotriva Turciei.

Sofia. — Duminecă în 25 c. comitetul macedonean va ține un congres, la care va participa o mare mulțime din întreaga Bulgaria. Planul e ca prin o hotărâre comună să se pretindă războiul împotriva Turciei și hotărârea congresului se va trimite direct regelui Nikita în Cetinje.

Ziarelor din loc se telegrăiază din Cetinje că în adunarea populară de protestare ținută în chestia masacrului din Berana, Bulgaria a fost provocată să înceapă împreună cu Muntenegru războiul împotriva Turciei.

Tratativele de pace.

Constantinopol. — După cum se anunță tratativele de pace între delegații turci și italieni s'au început în Paris. La tratative va lua parte și ambasadorul Rifaat Pașa.

INFORMAȚIUNI

Arad, 23 August n. 1912.

Vlaicu la Murăș-Oșorhei.

Dintru început nu voiam par'că să credem că eroul văzduhului, iubitul nostru Vlaicu, se va încumeta să zboare și într'un oraș unguresc cum e Murăș-Oșorheiul. Știrile ce ne vin însă din partea locului spulberă toate nedumeririle ce le avusesem, asigurându-ne de o splendidă reușită a sberului din 1 Septembrie. Insuflețiți au tresărit, intelectuali și popor deopotrivă, din Murăș-Oșorhei și împrejurime la vestea că Vlaicu va veni chiar la ei acasă, să zboare, și îndată mare s'au și pus pe lucru. Un comitet special, instituit încă cu zile înainte în Murăș-Oșorhei, pregătește cu un zel febril lacările necesare în vederea sberului din 1 Sept., care va avea loc pe câmpul „Mészáros-rét”. Autoritățile arată cel mai mare interes și bunăvoință față de sberul lui Vlaicu. Toți preoții și învățătorii din împrejurime au primit să facă parte din comitetul aranjator. Se prevede o afluență de peste 15.000 de persoane. Ca o dovadă a însuflețirii ce a cuprins întregul ținut, dăm

mai jos o scrisoare ce am primit azi la redacție din partea locului:

În gazetele românești a apărut știrea, că aviatorul nostru Aurel Vlaicu va sbură în 20 August în Murăș-Oșorheiu. Știrea aceasta, — care pe cum se vede a fost falsă — a adunat o mulțime de români, intelectuali și țărani chiar și din locuri mai depărtate pentru sbor. Amăgirea ne-a fost mare, căci n'am văzut nimic! Rugăm deci pe această cale pe aviatorul Vlaicu, ca să vină cu aeroplanul său și în părțile câmpene, căci suntem mulți cari dorim să-l vedem și să admirăm geniul neamului nostru.

Mai mulți din cei cari doresc să-l vadă.

Hantos în Ilia. „Libertatea” scrie: Deputatul cercului Dobra, E. Hantos, a sosit în 14 Aug. la Ilia, de unde în aceeași zi s'a dus la Dobra pentru a-și ținea darea de seamă.

La întîmpinarea lui au mers numai oficianții, căci Ungurii cu simțăminte mai neatârnoate, n'au voit să iee parte!

Între cei adunați spre întîmpinare și proslăvirea omului lui Tisza, am văzut între alții pe protopopul gr.-or. rom. al Iliei **Zevedei Mureșan**, care a apărut de data asta în reverendă și briu — semn de zi însemnată, căci rar ni se dă să vedem pe protopopul Mureșan îmbrăcat așa. Mai era cu el și Gerasim Victor și rătăcitul preot din Bretea-mureșană, Poenariu. La masa dată de soigăbirăul Fina în cinstea deputatului Hantos, natural, că protopopul Mureșan a luat parte, „reprezentând” pe românii mangriști; iar preotul din Bretea neinvitat fiind la masă, a stat prin bucătărie și pe la uși, până ce s'a îmbrățișat șeful său cu „binevoitorii” noștri, voind să ridice și el cât de cât vaza (?) preotului român.

La Dobra Hantos a zis că până când nu se declară stăpânul său, ministrul președinte, nu poate să zică nici el nimic despre starea politică, căci nu vrea să prēmeargă stăpânului său. Această vorbire seacă a tâlcuit-o pe românește — în fața a 3—4 nemeși dobreni setoși după al dămaș, feciorul iurist al preotului Serafin Olariu din Brănișca, care vorbire a fost ascultată și aplaudată de fericitul tată, îmbrăcat și el ca șeful, de paradă.

Aceasta este înfățișarea cercului nostru Dobra și asta i-o mulțumim protopopului nostru Zevedei Mureșan.

Contele Berchtold în Brașov. Măne dimineața ministrul de externe austro-ungar cont. Berchtold va sosi în Brașov iar de aci peste Predeal va pleca la Sinaia unde va vizita părechea regală română. Ministrul de externe va petrece două zile în Sinaia ca oaspe al părechei regale române iar Duminecă seara se va reîntoarce la Viena.

Cununie. D. Pavel Percea, profesor la școlile noastre medii din Brașov și d-na Ana Percea n. Birăescu, directoara internatului de fete din Brașov cununați. Sincere felicitări!

Intâlnire colegială la 35 ani. Rog pe iubiii colegi, cari se mai află în viață, cu cari am absolvat preparandia în anul 1887, ca să ne întîlnim în ziua serbării jubileului seminarului din Arad. Locul întîlnirii va fi institutul pedagogic din Arad.

Programul întîlnirii se va publica în „Poporul Român”, ultimul număr, înainte de iubileu.

Colegii binevoiască a-mi comunica adresa lor. Cu dragoste frățească: Vaseliam Popovici, inv. pens. Marosborsa (Bărzava).

Vorba românească — oprită. Cetim în ziarele ungurești, că teologul George Bonea — cunoscut de pe vremea eliminării teologilor români din seminariul latin din Oradea-mare — a înștiințat pe P. S. episcopul Radu, că nu va mai continua studiul teologic și, că părăsește cariera preoțească.

În legătură cu aceasta cetim tot în ziarele ungurești, că episcopul Széchenyi va publica un regulament în care se oprește strict teologilor români greco-catolici să mai vorbească românește în teologia romano-catolică din Oradea-mare.

Intâmpinare. Primim următoarele: Onorată redacție! Relativ la: „Intâmpinarea” dlui Simeon Zăhan publicată în Nrul 173—1912 a „Românului” pentru clarificarea lucrului, îmi dau permisiunea a răspunde următoarelor:

Datele relative la activitatea „despărțământului XXVI” al „Astrei” din Reghin le-am luat din raportul secretarului despărțământului și nefiind acolo precizate, natural ca și în raportul din chestie n'au putut fi precizate, iată deci că de ce a fost scris raportul „Astrei” cu pseudonimul: „Excelsior”.

Nu eu am pus prelegerile toate în sarcina dlui director Dr. Ioan Harșia, ci redacția, pentru că în manuscriptul meu am zis: „Dl Dr. Ioan Harșia a disertat în comunele Solovestru, Jabenita și Adrian „Despre... etc.”. „S'au mai finit prelegeri în comunele... etc.” și acest „sau” nu știu din ce cauză a rămas afară. (O greșeală de tipar. Nota Red.) Acest „s'au” blăstămat a cauzat supărarea dlui Zăhan dând cu totul alt înțeles raportului.

Că dl Zăhan a rugat pe cei doi, trei, preoți ca să-i facă cunoscut când să vină să țină prelegere? Eu asta nu o știu prin urmare eu nici nu sunt răspunzător.

În raportul secretarului apoi expres să zice că: cu manipularea Skiopticonului să incredințeze următorii: Simeon Zăhan, Ioan Vodă Ioan Moldovan, și Florian Pop puteți să cercetați raportul care să află la dl Dr. Ioan Harșia.

Dacă raportul secretarului e redactat așa, apoi judece dl Zăhan — sunt eu de vină.

În sfârșit de încheiere țin să amintesc:

„Ar fi lucru clar dacă în rapoartele și protocoalele despărțământului baremi cu numele ar figura, numele tuturor disertațiilor, ca măcar în acest mod să aducem disertațiilor un prinos oarecare”.

Spre încheiere. — Nu vor fi pus rapoartele mele în mirare pe dl Zăhan, pentru că:

„Rapoartele subscribe cu numele meu propriu sunt scrise pe baza de date pozitive, și pentru aceste rapoarte atât în fața publicului cât și în fața justiției am eu răspunderea în cele subscribe cu pseudonim e posibil să mai fi rătăcit câte o eroare — acele însă n'au fost din vina mea, ci din vina vitregității timpurilor în care trăim. Deda la 19 August 1912. — Cu prof. stimă: Gregoriu Ceontea.

Furtună și grindină. Ni se scrie: În zilele trecute în comuna curat românească Pintic s'a descărcat o furtună nebună apoi o grindină în mărimea ouălor de porumb. Dacă ne aducem aminte de groaznicele cicloane ce în primăvara anului curent au nimicit sate și câmpuri întregi, apoi întocmai așa a ajuns și furtuna din zilele trecute, ce a trecut peste comunele românești Pintic, Logic și Posmuș În deosebi în comuna Pintic a pricinuit pagube enorme, ba sunt și jertfe omeneti.

Un băiat de 12 ani Bucur Simeon, fiul unui fruntaș din comună, aflându-se la câmp cu vitele cu fratele său mai mic și cu tatăl său, căutând cu toții adăpost sub acoperișul unui grajd, și-a găsit moartea aci, vântul risipind grajdul din temelie. Frate-său mai mic a căpătat răni mai ușoare, iar tatăl său a scăpat ca prin minune. Unei vaci i-a rupt spinarea. Cucuruzul și grânelor sunt zdrobite. Paguba e de câteva mii coroane.

Atentat contra unui înalt prelat din Viena. Pe când vicarul general, Dr. Pfluger se ducea Duminecă dimineața spre biserica Sf. Ștefan din Viena, spre a participa la serviciul divin în onoarea M. Sale un tânăr se repezi la vicar și îi aplică o lovitură de cuțit în spate. Un doctor, în medicină anume Lurtz, care se afla în apropiere, vru să oprească pe atentator, dar nu putu împiedeca lovitura de cuțit dată cu o repeziune fulgerătoare. Cuțitul atentatorului se rupse și vârful rămase în spatele vicarului general, care fu transportat imediat la locuința sa. La Te-Deum-ul din domul Sf. Ștefan un ofițer de poliție raportă prefectului poliției, știrea despre atentat. Personalitățile de vază prezente, printre cari și primul-ministru, au cerut să vadă locul atentatului și să li se raporteze amănunțele acestuia și se interesară de starea vicarului general, care e satisfăcătoare.

Atentatorul, care se numește Prinz, a simulat la interogator făcând pe surdo-mutul. S'a stabilit că e nebun și că se dăduse încă în primăvară drept autorul unui asasinat pe care nu-l făptuiesc.

Starea episcopului Pfluger este satisfăcătoare. Rana e gravă dar nu-i pune viața în pericol. Agresorul a declarat că proiectase întâi să omoare pe cardinalul Nagl dar și-a schimbat părerea episcopul Pfluger sosind mai repede.

Humorul străin. Clădirile înalte, în nesârșite duzini de caturi, au inspirat unui caricaturist străin un prognostic interesant pentru viitor și mai interesant. Spiritualul caricaturist imaginează o clădire de 60 de caturi care va fi ridicată, fără îndoială în New-York. Buletinul meteorologic al clădirii va putea înregistra: dela etajul I până la al 25-lea ploaia; dela al 25-lea până la al 35-lea, innourat; dela al 35-lea până la al 60-lea frumos.

Stare de asediu în Kronstadt. Din Petersburg se anunță, că guvernul rusesc a proclamat pe neașteptate starea de asediu asupra Kronstadt-ului. Motivul acestei dispoziții severe a guvernului nu se poate ști cu singuranță. După o versiune ar fi izbucnit o revoltă între marinarii de pe vasele de război, cari staționează în portul de mare și fiindcă foarte aproape de Kronstadt se află castelul de vară al Țarului, guvernul a grăbit să ordone proclamarea stării de asediu. Se mai vesteste și aceea, că amiralul Eberhard, comandantul flotei din Marea-Neagră a fost destituit, deoarece n'a avut despre nimic cunoștință. 6 ani de zile a ținut în Kronstadt starea de asediu, care s'a proclamat în 1905, pe timpul marilor turburări și s'a sistat numai în decembrie a anului trecut. De data aceasta guvernul a așteptat până când ministrul Franței, Poincaré nu a plecat îndărăpt spre Franța, deși pericolul era foarte mare. Era plănuțit că la sosirea primministrului Franței, Țarul să-l viziteze pe acesta pe cuirasatul francez „Conde”, dar după cum se svonește s'a renunțat la aceasta, izbucnind revolta marinarilor pe vapoarele rusești de război.

Prețul abdicării lui Muley Hafid. Dupăcum se svonește, Muley Hafid, fostul sultan al Marocului, va primi din partea Franței, un apanaj de 37.500 franci și o altă despăgubire mai importantă pentru că a abdicat.

x **La Librăria Tribuna** se află de vânzare toate manualele pentru școlile elementare de Iuliu Vuia, Iosif Moldovan și consoții, Dr. Petru Barbu, Pr. D. Voniga etc. etc. Anuare, avize, caete penru caligrafie, socoată dictando și desen, penițe, pastele, creioane colorate, cerneală, gumi de șters, cretă, bureți, compasuri, penele cu prețuri moderate. Comandele se efectuează prompt pe lângă rambursa sau pe lângă trimiterea banilor înainte.

x **Manuale de școală folosite și noi** pentru toate școlile civile și medii din Arad și provincie se capătă mai ieftin la Ingusz I. és fia, Arad, str. Weitzer Iános, Nr. telef. 517.

x A încetat! căderea părului: eluia, care întrebuițează renumitul și miraculosul balsam „Venusul” pentru păr al lui dr. Șepețianu. Balsamul acesta ajută creșterea, împiedică căderea părului și încetează total mătreața. de vânzare la **Toth Adorján, drogheria la „Venus”. Lugoj-Lugos.** Tot aci se capătă și renumita cremă „Venus”.

NAGY JENŐ,
specialist pentru dinți artificiali fără pod
CLUJ - KOLOZSVÁR
(La capătul străzii Jókai, în casa proprie.)
Pune dinți și cu plătire în rate, pe lângă
garanția de zece ani. (97-120)

Ultima oră

Grav conflict între România și Italia.

O telegramă primită din Constanța ne vestește cumcă România e palmuită din nou cu o ofensă gravă, cu o umilire rușinoasă din partea Italiei. Pavilionul românesc a fost nesocotit, suveranitatea teritorială românească a fost violată.

Un vas de război italian, abuzând de dreptul ce-i acordă calitatea sa de beligerant față de Turcia, a ridicat de pe bordul unui vapor românesc trei pasageri turci, declarându-i prizonieri de război.

Afacerea aceasta a avut mare răsunet în cercurile diplomatice străine. Astfel în primul moment s'a dat alarma de către presa engleză. Faptul a fost înregistrat în așa fel încât ministrul de marină al Austriei s'a grăbit să-l desmintă pur și simplu. Intr'adevăr iată ce ni-se telegrafiază din Viena:

Viena. — *Ministerul marinei desminte versiunea gazetelor engleze, după care vaporul românesc „Impăratul Traian” ar fi fost oprit în apele egiptene de către crucișătorul italian „Ducele Abruzilor”, deoarece crucișătorul acesta se afla departe de apele teritoriale.*

Desmintirea aceasta nu are însă nici un sens, căci iată confirmarea lui din chiar sursă italiană:

Roma. — *Cei trei „ofițeri” (?! N. R.) turci arestați pe vaporul român „Impăratul Traian” au fost aduși la Spezia și de acolo transportați la Coserta.*

Prin urmare faptul s'a consumat și italienii îl mărturisesc pe deplin.

Interesant e că italienii se grăbesc să anunțe că e vorba de trei „ofițeri” turci. După știrile pe cari le avem noi, nu este vorba de ofițeri, ci e vorba de trei supuși otomani, între cari și un student, asupra căruia s'ar fi găsit o hartă topografică reprezentând diferite fortificații.

Plenipotențiatul moștenitorului turc la contele Berchtold.

Viena, 23 August.

Ieri moștenitorul tronului turcesc a sosit în Viena. Călătoria aceasta este în cea mai strânsă legătură cu tratativele de pace din Elveția. Moștenitorul turc este însoțit de către senatorul Azarian, care ieri după amiazi împreună cu marele ambasador turc la Viena *Mavrogeni* a făcut o vizită ministrului de externe contelei *Berchtold*. Intre acești trei diplomați a avut loc o lungă consfătuire de mare importanță. A-

ceasta o dovedește de altfel și o telegramă din Constantinopol în care se recunoaște, că *senatorul Azarian este plenipotențiatul Turciei pentru tratativele de pace din Elveția.*

Actualmente în *Paris* au loc consfătuiri, cari însă pregătesc numai tratativele de pace decise.

CRONICA SOCIALA

Serbări, petreceri.

In 25 August n.: petrecere de vară în Ileana-mare.

In 28 August n.: Teatrul în Lancrem; petrecere de vară în Toplița-română; concert și teatru în Băsești; petrecere de vară în Sângeorgiul-de-Murăș; teatrul în Avrig; petrecere de vară în Borgoprund; concert și teatru în Elisabetinul-Timșorji; teatrul în Hosman.

In 29 August n.: teatrul în Otlaca.

In 1 Septembrie n.: adunarea desp. Tășnad al „Astrei” și petrecere cu dans în Silvaș.

Serate de ale meseriașilor noștri.

Joi, la 25 Iulie n. 1912, Reuniunea meseriașilor sibiieni și-a ținut a 7-a ședință literară (a 3-a festivă) din anul de față. Președintele nostru *Tordășianu* își exprimă bucuria pentru faptul laudabil, că corul bisericesc al meseriașilor noștri de sub conducerea dlui *C. Popa*, execută, spre mulțumirea generală, și în vara aceasta cântările liturgice în catedrală. Dovezi dă prin aceasta meseriașul român, că ține cu sfîntenie la biserică și sprijinește și el, după putință, așezămintele noastre. Al 2-lea lucru, de care d. *Tordășianu* amintește este frumoasa excursie din 21 Iulie n. în „Dumbrava Sibiului”, când aproape toți meseriașii noștri sibiieni cu muzica în frunte, sub conducerea cârmacilor Reuniunii și în cântecile frumoase ale corului nostru mixt, de astădată condus de absolventul în teologie, d. *Ignaton*, parcurgând în ordine esemplară și fiind admirați de conlocuitorii noștri, câteva din stratele principale, s'au dus în pădure. Aici, în orele de dimineață, au executat mai multe jocuri sociale, iar după amiazi s'a jucat și cântat. A fost impozant șirul meseriașilor la reîntoarcere și a fost măreată și impozantă manifestația făcută Patronului Reuniunii, *L. P. S. Sale* Domnului arhiepiscop *I. Mețianu* la rezidența de vară, lucru pentru care înaltul Patron și-a exprimat via plăcere. E de reținut, că meseriașii spre a împreuna folosul cu frumosul, câștigul curat de cor. 49.50, rezultat dela excursie l'au folosit

drept temei la „Fondul excursiilor” pentru înmulțirea cunoștințelor în orașe mai mari, fie în patrie, fie în străinătate, la expoziții, fabrici etc. Trecând la afaceri curat meseriești d. *Tordășianu* ne spune, că la cursul de pantofărie de 3 săptămâni din 15 frecvenți nu mai puțin ca 11 sunt Români.

Aceștia sunt calfele de pantofari: *G. Săcaș* din Răhău, *Victor Dalmolin* din Gârbova, *N. Roman*, *Ilie Gligor* și *Dem. Cojocariu* din Săliște; *Ilie Hodogea* și *Vasile Câmpean* din Curtici, *G. Pleșa* din Abrud, *Constantin Dobrotă* și *Nic. Rodeanu* din Poiana și măestrul pantofar *Nic. Suci* din Zlaști, cari la terminarea cursului au primit câte 20 cor. ajutor dat de consistor. De încheiere mai amintește d. *Tordășianu*, că în timpul din urmă a aplicat la pantofarul *G. Săsărman* un învățcel din Lăschia (comit. *Solnoc-Dobâca*) și tot din Lăschia un alt băiat la oral de lux *Wilhelm*; unul din Viștea sup. la croitoria națională *Bota*. la cismarul *Limpede* unul din *Oprea-Cârțișoara*, la turtarul *Konrad* un băiat din *Vărd*, la zidarul *Radu-Șazer* (pentru lunile de vară) și la hornarul *Berniczki* (pentru lunile de iarnă) un băiat din *Burjuc* și tot din *Burjuc* un al 2-lea la faurul *G. Hienz*. Aduce laude preoților *Aurel Grebla* (Lăschia) și *Const. Popovici* (Burjuc) pentru silința ce și-o dau îndemnând părinții să-și dea copiii la meserie.

După cetirea prin notarul *Duca* a sumarelor ședințelor administrative și după câteva declamațiuni și cântece, a urcat tribuna d. *Aurel Dobrescu*, care după ce ni-a dovedit, că este cu putință a se înființa în Sibiu cu numeroșii profesori, avocați, medici și alți intelectuali ai noștri, o universitate populară în limba de propunere română, — ni-a vorbit despre prieteni și despre vrășmașii tuberculozei. Intre primii tractează despre necurătenie, hrănire slabă, muncă întezită, beție, aer stricat, iar între vrășmașii tuberculozei stăruie pentru aer curat, locuințe încăpătoare, curate, aerizate, nutrire bună, mișcare în aer curat etc., pe cari dacă le căutam, am scăpat decel mai cumplit vrășmaș al omenimei, care e tuberculoza sau oftica. Interesanta și instructiva conferință a fost cu încordată atențiune ascultată, iar d. *Dobrescu* viu aplaudat.

La încheiere, după ce s'au distribuit 17 cărțile folositoare, d. *Tordășianu*, mulțumind dlui *Dobrescu*, îl roagă să nu lipsească de lumină sale povețe pe meseriașul român nici pe viitor și invită la a 8-a ședință, din 29 August n. 1912.

„D-zeu vede.”

Despărțământul Nocrich al Asociației

invită pe toți membrii și sprijinitorii „Asociațiunii” la adunarea generală, ce se va ține

FOIȚA ZIARULUI „ROMANUL”

NICOLAE GOGOL

Suflete moarte

(ROMAN)

Trad. de Senlor

129

— Urmare —

Totuși servitorii casei și lumea din mai multe altele veneau din vreme în vreme să spună părintelui: „Pentru Dzeu, domnule, dar ce face Mokii Kithovici al tău? El pălmuiește, bate, buchisește, și aici, și acolo, și peste tot, așa că nu mai e liniște pentru nimeni. — Da, da, știu, răspundea de regulă tatăl, el ștregărește, merge prea departe, i-am spus-o eu asta; dar, zău, n'o să mă pun eu acum cu el. Să-l pedepsesc! ei! voi ați fi cei dintâi cari m'ați acuza de asprimă. Dar el are onoare: dacă i-aș face o muștră bună odată față cu martori, n'ar îndrăzni să se obrăznicească; vorbele mele, s'ar mai adoağa la ele, orașul ar ști totul, ar fi tratat ca un câine. Ei! dar ce voiți voi? cum să nu fie asta greu pentru mine? căci, ori cum, eu sunt tată, imi am și eu afacerile mele; apoi filozofia imi ia vreme multă; dar, la urma urmei, sunt tată: înțelegeți dară, sunt tată! Ceilalți, ceilalți, asta-i foarte bine; dracul să-i ia pe toți! Ce naiba! un tată e un tată; și, cât despre mine, gândiți ce vă

place: dar Mokii Kithovici e aci și va rămânea aici, prietenii mei!”

Zicând aceste cuvinte, bunul Kitha își dedea sdraveni pumni în piept și se aprindea de tot. „Dacă copilul meu e câine, dacă trebuie să rămână câine, cel puțin nu dela mine s'o afle lumea; să mi se zică că eu l'am tradat!” Și după ce-și dădu astfel drum liber afecțiunii sale părintești, el lăsa pe Mokii Kithovici să urmeze cursul întreprinderilor lui de *Samson rusesc*; și, mai calm decât ori când, el trecea la o ordine de chestie ca aceasta: „Foarte bine! Dar eu recunosc bucuros că, dacă elefantul s'ar naște dintr'un ou, găoacea acestuia ar fi de o grosime ne mai pomenită; atât de tare că o ghiulea de tun ar ricoșa fără s'o vateme... Așa că, asta ar da poate loc la invenția vre-unei arme cu un efect mai puternic....”

Astfel își petreceau viața doi locuitori ai unei regiuni, de fapt, destul de liniștită, cari, fără de veste, întrezăriseră, ca printr'o fereștră, ceva din poemul nostru; și ei priviseră, având intențiunea de a răspunde cu modestie la ocupația pe care o formulau oarecari calzi patrioți înainte de apariția acestor bravi părinți, cari sunt de dați, fie filozofiei, fie la creșterea capitalurilor lor în contul prea iubitei lor patrii, un soi de oameni cari gândesc, nu să ocolească răul, ci de a împiedeca să se vorbească de răul pe care îl fac ei! Nu, nu; nu-i acesta patriotismul, acest frumos și nobil sentiment, care e adevăratul mobil al acuzațiilor, acesta-i o rezervă mintală,

un sentiment josnic care se ascunde sub o deșartă marcă de patriotism: această mască, trebuie smulsă, destrămată și călcată în picioare. Trebuie semnalate lucrurile și să li se dea un nume: asta-i o datorie, o datorie sfântă; e datoria scriitorilor să spună adevărul, tot adevărul.

Vă temeți de pătrunderea unei priviri de om; ocoliți cu grije de a arunca vre-odată înșivă în jurul vostru o privire sigură; vă place să priviți fără să vedeți trecând și fără a gândi, și mai ales fără a conchide. Înțeleg, veți merge până a rîde cu toată inima de *Cicikof*, poate chiar până a lăuda pe autor, veți zice: „Da, măcar, sunt aici lucruri bine prinse; scriitorul acesta trebuie să fie un om glumeț”. Apoi, satisfăcuți de voi înșivă mai mult ca ori când, veți tresări odată, veți zâmbi îndelung, apoi veți adăoga, apăsând pe vorbe: „E adevărat, totuși, că în unele din provinciile noastre întâlnești oameni în adevăr ciudați, ființe cu tot dinadinsul ridicole, și, trebuie să mărturisim, și mari pehlivani!”

Vorbe de om încrezut, bun. Dar care din voi, gravi lectori, mă adresez acelora cari au umilinta adevăratului creștin, care din voi fiind sigur, în liniștea serii, la ora când cineva se întretine puțin cu sine însuși, își întoarce cuvântul spre adâncul sufletului său pentru a-și face în chip sincer întrebarea aceasta: „N'o fi oare în mine ceva din *Cicikof*?” Mă îndoiesc că cineva să meargă până acolo.

Dar să treacă a doua zi pe lângă vre-unul oare-care din cetitorii noștri o persoană de cu-

în comuna Hosman, în 15/28 August, (St. Măria), ora 1 d. a. — La ora 4, producțiune teatrală și petrecere cu dans.

Petrecere în Hida.

Inteligența română din Hida și jur, cu toată onoarea vă invită la petrecerea de vară împreună cu producțiune de cor și literară, ce se va aranja Miercuri, în 28 August st. n. 1912 în Hida în casa proprie a Domnului Kornhauer. Venitul curat este destinat în favorul nou-edificăndei biserici gr.-ort. române din loc.

ECONOMIE.

Știri economice din România.

Jocul de cărți. N'am greși dac'am spune că cea mai răspândită meserie în România e... jocul de cărți, o meserie pentru dezvoltarea căreia nu e nevoie nici de propagandă prin grai viu, nici de cea prin ziare, o meserie care nu are nevoie nici de încurajarea statului pentru a fi... naționalizată, întru cât e singura meseria pur națională.

Iar dacă ea nu a pătruns încă în rîndurile țărăniei ocupată cu alte meserii, timpul nu e pierdut de-a învăța și pe aceasta, ea fiind practică pe o scară întinsă de funcționarii sătești și chiar de preoți și învățători.

Dar, să nu vorbim degeaba căci nu suntem crezuți. Dăm statistice, singura în putere a ilustra cu dovezi ce nu pot fi răsturnate, ce înseamnă acest flagel pentru România: Așa în anul 1886—1887 se cifrează vânzarea cărților de joc la 32.748 de perechi, cari dau un venit de 136.196 de lei, iar în anul 1908—1909 se vînd 211.166 perechi de cărți de joc în valoare de lei 731.356, adică aproape un milion. *Cel mai mare procent e atins în anul 1907—1908 — teribilul an al răscoalelor țărănești — în care se vînd 235.465 de pereche de cărți de joc, cari dau o valoare de 790.804 lei.*

Ce era în trecut? Statistica ne arată că jocul de cărți era cu mult mai răspândit în Moldova decât în Muntenia. Așa în 1835 monopolul cărților de joc producea un venit orașului Iași de 15.500 lei, iar în 1853 acest venit se ridicase la 40.000 de lei. În Muntenia venitul era cu totul slab.

Și câte nu se pot scrie pe seama acestei statistici, care denunță prin enunțarea rece a cifrelor o întreagă stare socială subredă, plină de desfrîu!! Căci ce ziceți de faptul că atunci când țara ardea dela un capăt până la altul, vânzarea cărților de joc dă cel mai mare procent ce s'a putut înregistra până astăzi? Ce ziceți când vă gândiți că dacă numai vinderea

noștniță de un rang nici înalt, nici mic, va încoti numai decât pe tovarășul său de drum, zicându-i, cu un hohot de ris reținut: „Iată, iată, Cicikof, Cicikof trece.” Apoi, cam așa ca școlarul sau ștregarul, dînd uitării ceea ce se dătoarește vârstei ori calității persoanei, se va lua după trecătorul acesta inofensiv, murmurînd cuvîntul acesta:

„Cicikof, Cicikof, Cicikof!”

Nicolae Gogol.

N. B. Tot ce precede e adresat de autor publicului său din 1843. După mersul de acum al literaturii ruse, e bine, pentru gloria lui Gogol, să fixăm data aceasta; în fapt de îndrăzneală, el se găsește astăzi destul de întrecut de către școala lui. O revistă de Petersburg ne arată, în 1859, că se găsesc Kitha Makievici chiar și în armata rusă, și a putut semnala numeroasele abuzuri ale unei instituții reputată până în prezența ca un chivot al legii, și cu titlul acesta rămasă inviolabilă pentru critică. O vie discuție s'a încins în mod public asupra unui subiect atât de gâdilicios pentru onoarea militară, dovedind odată pentru totdeauna toată libertatea de care se bucură presa în Rusia.

(Sfârșitul volumului I.)

cărților de joc dă un venit de aproape un milion de lei, la ce sume fabuloase trebuie să se ridice banii pierduți la jocuri?

Și d. V. Stroescu care se miră că nu se duc mai mulți bani din România pentru scopuri culturale în Ardeal! Iar d. Vașile Goldiș se plînge că n'are nici o mie de abonați la „Românul” în România!

Nu sunt bani... Și nu e nici vreme... Vedeti Dvoastră!...

Monedele românești în circulație. Luăm din „Danubiul”, organ al intereselor comerciale, agricole, petrolifere, industriale și financiare, a-cestă interesantă statistică:

„Valoarea monetelor naționale aflate în circulație în anul 1911 a fost următoarea:

Aur	10,725.000 lei
Argint în monedă:	
De 5 lei	22,660.400 lei
De 2 lei	16,089.710 lei
De 1 leu	17,734.465 lei
De 50 bani	7,775.490 lei
Argint total	65,260.065 lei
Nichel	10,500.000 lei
Aramă (1 și 2 bani)	395.000 lei

Până în anul acesta, această cantitate de monedă a fost suficientă pentru necesitățile schimbului. Transacțiunile luând o dezvoltare tot mai mare, moneda de argint a devenit neindestulătoare și ministerul de finanțe a comandat o nouă baterie pentru o valoare de 5 milioane lei, anume: 2 milioane în monedă de 2 lei; 2 milioane 200.000 de 1 leu și 800.000 de 50 bani.

Se știe că în afară de monedele de aur și de argint, nichel și aramă, România are în circulație hârtiile de 20, 100 și 1000 lei ale Băncii Naționale.

Producția grâului pe 1912. Din datele primite la direcția statistice din Ministerul de Domenii se constată că atât anul trecut, cât și în acest an producția grâului a avut o extindere foarte mare.

Producția orzului a scăzut față de cea din anul trecut. Acea a porumbului se menține.

Suprafața cultivată cu grâu în anul acesta trece peste 2 milioane hectare.

Și dacă am admite o producție mijlocie de 1 kilă la pogon, zice un organ economic, atunci recolta totală a grâului din anul curent s'ar putea evalua între 28—30 milioane hectolitri, inferioară recoltei din anul 1911 și mai ales din anul 1910, când s'au înregistrat 39 milioane de hectolitri.

Totuș anul agricol curent, va fi un an agricol bun care continuă seria ultimilor ani agricoli buni ce i-a avut țara.

În curînd Ministerul de Domenii va publica datele cu privire la întinderea culturilor din toamna anului 1911 și primăvara lui 1912.

Desvoltarea Căilor Ferate Române. Față cu dezvoltarea economică care crește pe fiecare an, C. F. R. se dezvoltă și ele pe fiecare zi, adesea peste marginele puterilor bugetare.

Într'adevăr, liniile de drum de fier construite pe seama statului, cu cele răscumpărate, cu cele construite, împreună cu toate îmbunătățirile, construcțiile, precum și materialul rulant, *costă pe stat un miliard de lei*, acoperit prin esmisiuni de rentă, excedente bugetare, fond de rezervă și alocații bugetare.

Sacrificiile însă făcute de stat cresc pe fiecare zi. Astfel trenurile s'au înmulțit cu mult față de câte circulau cu 10 ani în urmă: În 1902 erau trenuri accelerate și exprese 29, în 1911 au fost 49; în 1902 erau trenuri de persoane 63, în 1911 au fost 141; în 1902 erau trenuri mixte și militare 89, în 1911 au fost 134; în 1902 erau trenuri de marfă 104, în 1911 au fost 176; în 1902 erau trenuri materiale și de lucru 11, în 1911 au fost 29; totalul trenurilor în 1902 erau de 305, în 1911 au fost de 529.

O altă statistică care ne arată creșterea traficului e că în 1902 au sosit în porturi 208.708 vagoane de cereale, pe când în 1911 au sosit 256.536.

Direcția C. F. R. dispune de:

Locomotive	772
vagoane regale, ministeriale și ale direcției C. F. R.	26

vagoane pentru călători	1446
vagoane de poștă și bagaje	294
vagoane acoperite pentru mărfuri	8882
vagoane descoperite pt. mărfuri	8720
vagoane rezevoare pentru păcură și derivate	251
vagoane pentru uzul administrației C. F. R.	354

Total 19.970

În afară de acestea, date de statistica din 1911 au mai sosit până azi 81 de locomotive și 3138 de vagoane noi, mai rămînînd de furnizat un rest de 27 locomotive și 174 de vagoane.

În afară de aceasta parlamentul actual a votat tot pentru nevoile C. F. R. un credit de 27 milioane, din cari 7.300.000 pentru complectarea clădirilor și instalațiilor atelierelor din București și 6.200.000 pentru cumpărarea de locomotive.

Totuș deși C. F. R. au luat a asemenea dezvoltare se resimte o mare criză a transportului mai ales a cerealelor, față de care se impune cumpărarea de noi vagoane și dublarea unor linii mai principale.

Să sperăm că timpul va rezolva și această chestiune de o așa de mare importanță pentru economia noastră națională. A. C. n.

POȘTA REDACȚIEI

Dlul Raportor. A venit prea târziu. Va apare în „Poporul Român”.

Dlul Frățuțu. Frățuțule, noi te sfătuim să-ți vezi de treabă. După versuri și după scrisul elegant pari un bun funcționar de bancă. Ține-te, de meseria asta că-i mai rentabilă.

Cât pentru femeia care ți-a fermecat ceruza, te poți război cu dînsa, cetitorii noștri neavînd nici un interes pentru asemenea lucruri, cînd nu sunt scrise în versuri frumoase.

Comitetul petrecerii din Hida. Pentru ce tipăriți Hida-almăz — și numai în parenteze Hida? Pentru Dumnezeu, d-lor!

POȘTA ADMINISTRAȚIEI

Dr. I. C. Barbul adv. Am primit 21 cor. cu care s'omă abon. dv. este achitat pînă la 1/VIII a. c. Chitanța rambursată a fost greșit estradatată.

E. Z. Anunțul costă 4 coroane.

Nicolae Matora, Sângeorgiul-de-Murăș. Adresa cerută nu o știm nici noi.

Vasile Popovici, Șiria. Cu suma de 7 cor. primită în 30 Iulie, abonamentul e achitat pe jumătatea primă a anului curent.

Ioan Julean, Curtici. Ziarul se expediază regulat. Comunicăți-ne ce numere nu ați primit ca să vi-i trimitem.

Redactor responsabil: Constantin Sava.

Mulțămită publică.

Tuturor cunoscuților și prietenilor, cari au luat parte la înmormîntarea și la manifestările de condolență, din incidentul repozării neuitatului nostru soț respectiv tată MAIOR IOSIF LUCCHI, îi aducem pe aceasta cale sincerile noastre mulțumiri.

Văd. Maria Lucchi și fiica Estella.
Lu 309—1

Dr. RÓTH KALMAN,

MEDIC.

TEMESVÁR-ERZSÉBETVÁROS.

Strada Batthyány 2. (Colțul str. Hunyady)

Consultațiuni: a. m. 8—10, d. a. 2—4 ore.

Consultațiuni separat pentru tuberculoză

Altoire cu Tuberculin. Ro 45—60

Localitate pentru prăvălie și birt.

Subsemnatul am în centrul comunei mari românești B. COMLOȘ (Nagykomlos), o localitate cu numeroase odăi în care și până acia fost cea mai mare prăvălie și birt din comună. Proprietarul ei român a murit. Azi formează proprietatea mea, pe care doresc să o vând ori închiriez unui bun comerciant român. Comuna are gară, linia Arad Chichinda mare.

Viohente Stanciu-Tuca,
econom.

Sta 252—3

Un număr foarte mare

de acții dela banca „AJUTORUL” din Șeica-mare sunt de vânzare. Informații se dau la administrația foii „Foaia Poporului” în Sibiu, (Fo 308—3)

Caut o fată modestă

și inteligentă ca bonă pe lângă fetița mea de 14 ani. Dânsa trebuie să știe și nemțește. A se adresa:

Dr. Emil Babeș, adv.
Budapest, I. Kemenes u. 4.
(Ba 310—2)

De vânzare

extravilanul din strada Poștei nr. 2 din Sebeșul-săseș pe care se află două clădiri masive, o grădină de zarzavate și o curte plantată cu pomi roditori, lângă grajd, șopron închis pentru fân și pentru trăsuri, spălătorie, șopron pentru lemne, curte pentru galițe, pivniță, apă bună—cu un preț ieftin. Ambele clădiri (case de locuit) au toate aceste independent una de alta. Amănunte se pot afla la însuș proprietarul.
(301—6)

Manuale folosite și noi

pentru toate institutele de învățământ precum și hârtie și reevizite de scris se capătă cu prețuri ieftine la librăria **Pichler Sándor**, Arad, Piața Libertății (Szabadság-tér) nr. 1.
(307—100)

Un candidat de avocat

afă aplicare în cancelaria advocațională a lui
Dr. Nestor Oprean,
Nagy-szentmiklós.
(O 300—6).

Gustați

Berea SLEPING-car
din fabrica „Bragadiru”.

Ba 116—280

O rugare modestă, care nu vă costă nici o obosală dar Administrației noastre îi poate fi de mare folos. Administrația noastră roagă pe toți ceice târguiesc și comandă din articolele anunțate în foaia noastră, — să amintescă că firma a cetit-o în ziarul acesta.

Caut un scriitor

pentru cancelarie advocațională, postul a se ocupa în 1—15 Sept. Doritorii să mi-se adreseze direct.

Dr. Augustin Pinteș,
advocat, Crașeu
(Kraszna, Szilágymegey).
(Pi 296—3)

Ou 40 coroane leafă

pe săptămână află aplicare la o reuniune de ajutorare, bărbați și femei apți și buni vorbitori.

Ofertele să se trimită:

Temesvár, fôposta 67 sz. fiók.

(De 287—5)

PRIMA SOCIETATE DE CREDIT FUNCİAR ROMÂN DIN BUCUREȘTI.

BILANTUL PE SEMESTRUL I 1912.

ACTIV	EFECTE	NUMERAR	PASIV	EFECTE	NUMERAR
Emisiunea — — Imprumuturi realizate până în scara 30 Iunie 1912: 5% lei 530.258.700— 4% „ 34.005.500—	584.264.200		Scrisuri funciare. Valoarea scris. func. în circulație: 5% lei 375.268.030— 4% „ 21.883.996—	397.152.026	
Datoria propriet. — Capitalul datorit de propriet. 5% lei 374.748.758.13 4% „ 21.861.833.10		396.610.591.23	Scrisuri funciare primite în stingerea imprum. stingere amortizare anticipată și plătite din cele ieșite la sort: 5% lei 154.990.870— 4% „ 12.121.504—	167.112.174	
Amortis. încasată. Soldul contului. 5% lei 519.271.87 4% „ 22.162.90		541.434.77	Detentorii. Valoarea scris. funciare posedate de detentorii: 5% lei 375.268.030— 4% „ 21.883.996—		397.152.026
Localul societății — Valoarea localului — — Mobilierul — „ mobilierului — — Biblioteca — „ bibliotecoi — —		550.650— 20.860.55 11.580—	Capital social. Soldul contului: 5% lei 8.515.200— 4% „ 513.500—	8.515.200 513.500	
Bunurile societății. Soldul contului: a) vândute: Grăjdana — — lei 668.30 Măzănăești — „ 28.727.69 b) nevândute: Dofteana-Beleghet — —		29.395.99 110.176.02	Soldul contului: 9.028.700— Capital de rezervă. Efecte lei 24.693.100— Numerar „ 2.143.762.10 lei 26.836.862.10	24.693.100	2.143.762.10
Anuit imprumut. Rate și resturi de rate datorite de proprietari: 5% lei 6.471.442.90 4% „ 441.207.56		6.912.650.46	Serviciul intereselor cupoanelor. Cupoanele exigibile și neprezentate la plată: 5% lei 4.753.762.50 4% „ 234.656—		4.988.418.50
Debitori diverși. Soldul contului — — Capital social. Suma datorită în numerar: 5% lei 1.080.47 4% „ 30.24	175.000	87.642.62	Scrisuri funciare ieșite la sort. Valoarea al pari a scrisurilor funciare ieșite la sort și neprezentată la plată: 5% lei 1.520.030— 4% „ 121.296—		1.641.326
Cassa. Sold în cassa societății — —	42.842.001	3.089.479.91	Scrisuri funciare. 5% confecționate pentru preschimbare, soldul contului — — Fondul pensiunilor. Soldul contului — — Diverși proprietari. — — — — Creditori diverși. — — — — Dividendul propriet. Soldul contului: pe anul 1907 lei 642.18 „ „ 1908 „ 2.277.23 „ „ 1909 „ 8.006.18 „ „ 1910 „ 39.909.05 „ „ 1911 „ 213.342.83	1.214.100 2.285.031 5.213.400 82.670	652.989.20 603.974.41
			Capit. de revirement. Soldul contului: Suma transportată din 1911 lei 100.000— Beneficiul sem. I. 1912 lei 362.898.58		264.177.47 482.898.58
	606.781.201	407.915.572.26		606.781.201	407.915.572.26

Ingrădiri cu pietri mormântale.

Lespezi pe mormânt, sarcofage

dela cele mai simple până la cele mai pompoase, din material foarte durabil care întrece piatra cioplită, cu prețuri ieftine pe lângă garanță; execută pardoseli de granit, totfelul de specialități de pietrii artificiale, vase de flori, stâlpi, decorații pentru grădini, fântâni arteziane, trepte, decorații pentru zidiri, în orice stil; desemnuri și proiecte face gratis și în provincie:

Némethy István,

sculptor, întreprindere de zidiri cu ciment și beton
Cluj—Kolozsvar, strada Bástya n-rul 4.

TELEFON nr. 644.

Ne 156—20

MAȘINI

pentru industria cimentului,

Fabrică pentru țevi de ciment, presă pentru table de ciment și aranjează fabrici complete din ciment

Hazai fémlmez és cementgyári gépgyár r.-t.

BUDAPESTA, VI.,
Belter Ferencz-u. 66.

TELEFON: 93—13.

(Ha 140—120)

Iohann Gensthaler

giuvaergiu și clasornicar

în Orăștie

Szászváros.

Filială în Szászsebes.

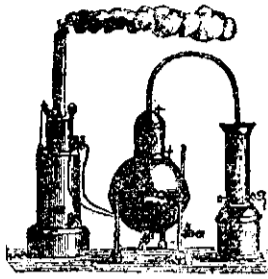

Vânzare de juvaere, de aur și argin ței ceasornice pe lângă garanție și prețuri moderate. — Se fac orice reparaturi de juvaere și ceasornice de aur, repede, precis și ieftin. Serviciu conștiințios. Ge 134—52

RADUCZINER LAZAR

ALĂMAR

Timișoara (Temesvárgyváros) str. Farkas 12
Casa proprie.

Execută **Cazane pentru spirt**, — pentru văpsitorie chimică și — pentru **ferberea rachiului** din material excelent, pe lângă garanță și cu condițiuni favorabile de plătire.

Reparările se execută prompt și cu prețuri moderate.

Ra 174—20

KUGEL KÁROLY

FOTOGRAF

TIMIȘOARA-CETATE (TEMESV-BELV). str. Jenőfőherceg nr. 14.

Pregătește fotografiile cele mai moderne, măriri de fotografii familiare, grupuri și tablouri după orice fotografie veche, cu prețurile cele mai ieftine. Execută cărți postale cu fotografii, fotografii pe porțelan pentru pietrii monumentale, după orice fotografii. Comandele din provincie se execută prompt și conștiințios.

(Ku 108—)

In atențiunea băcanilor!

MORI pentru MAC

ȘI

== CUMPENE ==

excelente și cu prețuri moderate se capătă la fabrica

THINSZ A.

BUDAPESTA, IX, str. Liliom 50.

TI 163 60

STEFAN SLADEK jun. fabrică de mobile

VÂRȘET, strada Kudritzner n-rul 44—46.

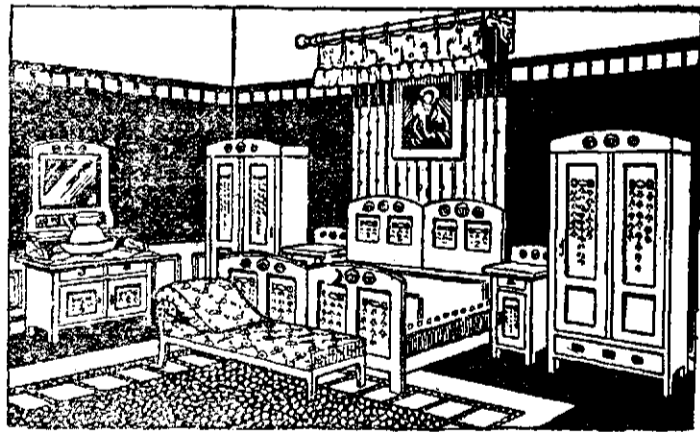
Cea mai renumită

mare fabrică de mobile
din sudul Ungariei (VERSECZ).

Sa 113—120

Pregătește mobilele cele mai moderne și luxoase cu prețuri foarte moderate.

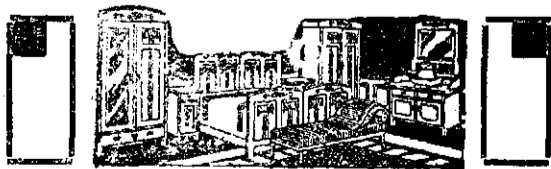
Mare depozit de pianе excelente, covoare, perdele, țesături foarte fine și mașini de cusut.

VERES FERENCZ

FABRICĂ PENTRU LUCRĂRI DE MĂSAR ȘI PENTRU MOBILE, ARANJATĂ CU MAȘINI ELECTRICE

DEJ—DEÉS, Str. Kossuth L. nr. 62.

Execută totfelul de lucrări în bransa mășării precum și mobile pentru casă, — birouri, — prăvălii, — farmaceut și aranjarea și oliilor după orice desen.

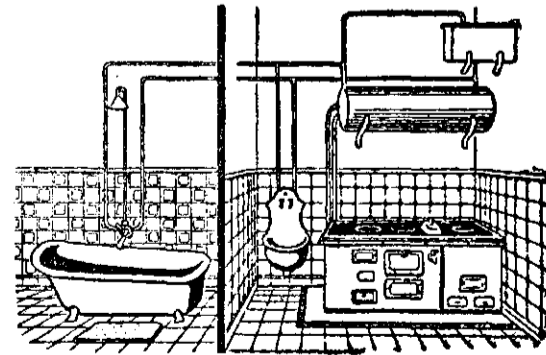
Mare magazin permanent de mobile pe lângă prețurile cele mai convenabile.

(Ve 195—)

Bruno Widlasch,

lăcătușerie artistică pentru mașinării și zidiri. — Atelier special de instalațiuni pt. lumină electrică, apaduct, aranjamente pt. băi, canalizări și closete.

SIBIU, Fingerlingsgasse N. 3.

Oferă cele mai solide lucrări: *porți de fier, trepte* (scări), *balustrade* și *ingrădiri de morminte* după desen sau după planul propriu; *cuptoare* și *cazane, montări* și *transmisiuni* pentru orice fel de mașini. Aranjări complete de *closete* pentru canalele din orașe. Instalări de *băt, apaducte* și *canalizări*. Depozit de *fântâni* de apă (construcții propriu), cari s'au adeverit de cele mai bune până acum. *Closete patent* scutite de îngheț, montate gata, cari în cursul iernii trecute n'au înghețat în liber nici la un ger de 28 grade, liferez cu garanție pe 5 ani.

Cea mai perfectă executare de *instalări de lumină electrică, telefoane* și *telegrafe*. Vânzare de *cazane de aramă* și *țincuire*. — Proiecte și planuri gratuite și prompt.

(Vi 159—60)

Bereczky Zoltán

atelier de croitorie pentru domni
Cluj—Kolozsvar.

— In colțul străzilor Untó și Rózsa. —
Magazin permanent de materii din țară și străinătate pentru toate sezoanele.

Comandele din provincie se execută prompt. E suficient a se trimite o haină croită :: bine ::

(Be 157—60)

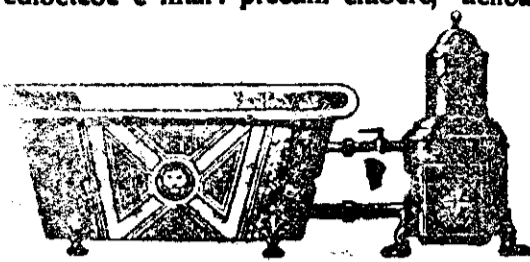
Carl Piffel, prima fabrică de obiecte de metal

Premiat de mai multe ori.

Telefon 184.

Temesvár-Erzsébetváros. Gyár: Hunyadi-u. 14. Üzlet: Hunyadi-ut és Missits-utca sarkán Krauszler-féle házban.

Recomandă obiectele sale foarte frumoase și solide de tinichigierie și anume: vane de scaldat, de șezut și pentru copii, scaune pentru scaldat, încălzitoare și vane de scaldat după cel mai bun sistem (sistem propriu) Lăzi pentru lemne și pentru cărbuni și alte obiecte de metal: precum ciubere, uclioare și căni. — Apoi litere de tinichea și de cositor, inscripții de metal, tăbliță cu numărul casei și cu numele străzii, mărci și firme de ținc. Conduct pentru apă, aranjări pentru baie și closete engleze cu neîntrecutul aparat »Temesc«.

Acoperiri de case și turnuri, globuri și cruci.

Catalog de prețuri la dorință gratuit.

Ucenici se primesc cu condițiuni foarte bune.

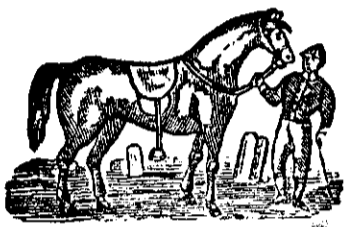
Et 23—60

Vad Gabor

curelar și șelar

ORADEA - MARE

(Nagyvárad), str. Körös n. 38.

Va 87—30

Aduc la cunoștința on. public din loc și provincie, că sub firma de mai sus am deschis un atelier modern pentru **curele și șele**

Țin în magazin totfelul de echipamente pentru trăsuri, pentru călărit și pentru vehicule. Mărfurile sunt fabricate din cel mai excelent material și se vând cu prețurile cele mai ieftine. — Primesc orice lucrări în branșa aceasta. Reparări se fac cu prețuri moderate.

Ce voiești

dela mine?

Pentru ce

ă prinzi de braț?

Vă rog să nu vă spăriați, deoarece volesc numai să vă atrag atențiunea asupra inseratelor publicate în numărul de azi al acestui ziar, rugându-vă să citiți aceste inserate ale renumitelor firme, dacă voiți să cumpărați ieftin și bun.

Premiat la expoziția Industr. din Sibiu în 1903.

Roate de tors

din material uscat și mers liniștit, pe lângă garanție, se află de vânzare la

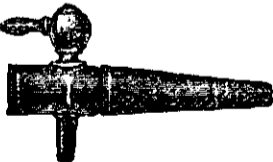
Emil Krauss,

strungărie și atelier cu putere motorică.

SIBIU-Nagyszében Margarethengasse 5

Orice roată ce nu merge bine se primește înapoi.

(Ka 123—30)

EDUARD v. DERERA urmașul lui BADOCSAY.

Temesvár-Josefstadt, Seud'er Platz 1.

TELEFON 374.

Telegramme: DERERA, Temesvár.

Recomandă depozitul său bogat în tot felul de tinichea, ferecături la clădiri și mobile. Instrumente pentru toate ramurile industriale, Afriqué de calitate primă, colivii pentru pasări, mese de spălat pentru culine, patente, dulapuri de gheață, aparate de făcūt unt și aranjamente pentru culine, depozit mare de vase trainice de fier, cuptoare »Meteor«, cuptoare »Triumph«, vase de aluminiu, împletituri de drot (sărmă) spritură de vii.

Serviciu atent, prețuri fixe și ieftine.

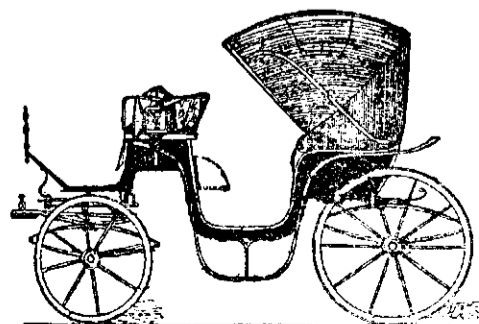
Heinrich Rastel

Ra 70—30

fabricant de trăsuri,

Sibiu, Strada Rosenanger 18.

Aduc la cunoștința on. public din loc și provincie, că țin în depozit cele mai moderne TRĂSURI precum și totfelul de CĂRUȚE.

Primesc orice lucrare de reparare și transformare, vopsire și pregătire de șele în preț foarte ieftin. o o o

Karton Aladár

„Alba“ fabrică de ghips Orăștie-Szászváros.

Oferă ghips fabricat proprie, fabricat după sistem englez brevetat, de-o solidaritate mare deci un ghips

special de stucatură pentru sculptură
modele și alabastru

care poate suferi mare mixtură, — expediat prompt și eventual pentru expediere mai târzie, cu prețurile cele mai moderate.

Faceți o încercare, deoarece

K 135—30

cine lucrează cu ghips „Alba“ face economie în bani!

Sticlar pentru zidiri și portaluri

(magazin de table de sticlă și de oglinzi).

Execut lucrări pentru zidiri noi, sau totfelul de reparări prompt și cu prețuri ieftine. Expediez ieftin rolete mecanice de pânză și trestie - - pentru ferestre - -

(Fi 226--50)

FRIED FERENCZ

ARAD, strada gróf Apponyi Albert nr. 15—16.

TELEFON 909.

TELEFON 909.

Dacă suferi în dureri de s^t c,

dacă ești lipsit de apetit, dacă ți-e
sau dacă ai dureri cari provin din
sunt dureri de dinți, sgârciuri, arsuri,
în stomac, iritație de vomare, greață, răgâiech,
folosește:

Purgativul de fier (epehajtó) de Rozsnyai,

care e cel mai bun mijloc pentru vindecare în
vreme scurtă, chiar și în cele mai neglijate cazuri
de boală.

O sticlă costă 40 fileri; o duzină 4 coroane
80 fileri.

Se capătă la singurul preparator

Farmacia

ROZSNYAY M.

A R A D.

(Ro 227—104)

TELEGRAMĂ!

Cu stimă aduc la cunoștința on. mușterii din Arad și jur, că
magazinul meu de ghete, pălării și
modă pentru bărbați l-am amplificat
cu un despărțământ modern de haine
pentru bărbați, băieți și pentru copii.

Rog și pe mai departe binevoitorul sprijin al on. public. Și
de astădată nizuința mea principală îmi va fi, să mulțu-
mesc așteptările on. mei mușterii. — Cu deosebită stimă:

Prețuri
ieftine!

Mărfuri
admirabile!

Asortiment
foarte bogat!

Croi
splendid!

Economie
de bani!

Procură-ți
toate cele ne-
cesare dintr'un
loc prin ce ve
economiza bani
și timp. Dacă
nu sunteți duș-
manul banului
d-voastră apoi
necondiționat
să vă convin-
: : geți : :

Korányi Jenő

mare magazin de ghete, pălării, modă pentru
bărbați și de haine.
ARAD, Piața Libertății (Szabadság-tér nr. 3).

(Ko 297—3)

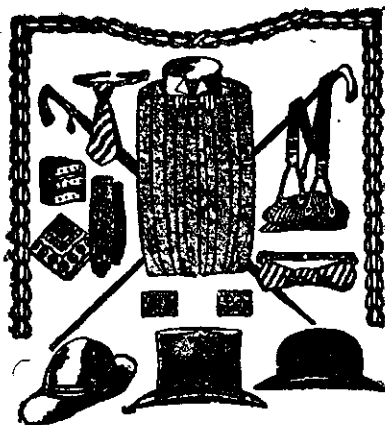
Anunț.

S'a deschis marea prăvălie de
modă pentru bărbați și copii

CINTEA și HAU

LUGOJ (Palatul reformat).

Avem onoare a atrage atențiunea on. public asupra prăvăliei noastre nouă și cu totul modernă, înzestrată cu marfa cea mai solidă și fină din patrie și străinătate, și astfel aranjată, încât suntem în plăcuta poziție de a satisface toate cerințele onor. public. În special suntem în plăcuta poziție a recomanda on. public specialitățile de albituri pentru bărbați, și de ghețe pentru bărbați, dame și copii. Rugându-ne de binevoitorul sprijin suntem

Cu stimă:

Cintea și Hau

Cl 99-60

„HUNGARIA“

bancă de asigurare soc. pe acții.

Capital societar: 6.000,000 cor.

Efectuește

Asigurări în contra focului, asigurări pe viață, în cazuri de accidente și pe cauțiuni, asigurări în contra spargerilor, în contra grindinei, asigurarea vitelor cu prețuri foarte ieftine și pe lângă condițiuni mo-
:: derne și favorabile ::

Membrii societăților agronomice au un favor de 20% după asigurările lor în contra focului.

!! Afară de cartel !!

Birou: Arad, strada Atzél Péter nr. 1.
(In edificiul băncii „Aradl Első Takarékpénztár”).

Se caută agenți pentru Arad și provinciile precum și pentru comitatele Arad, Cluj și Hunedoara.

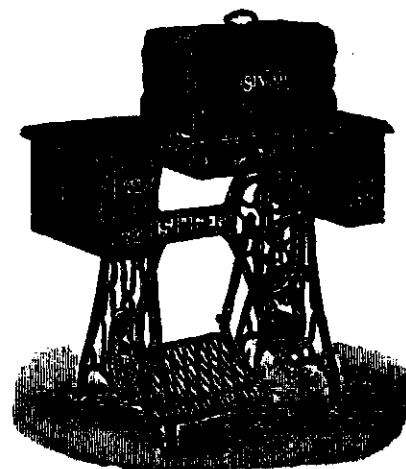
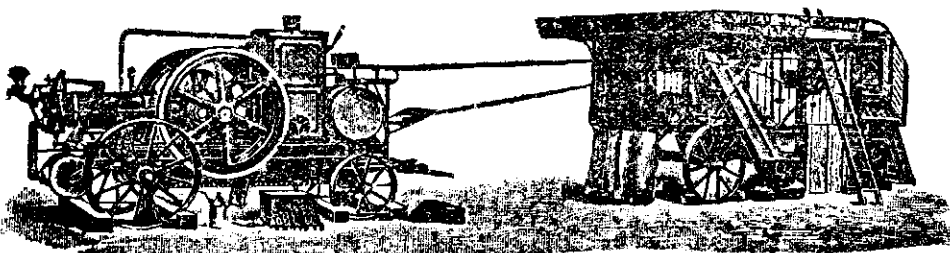
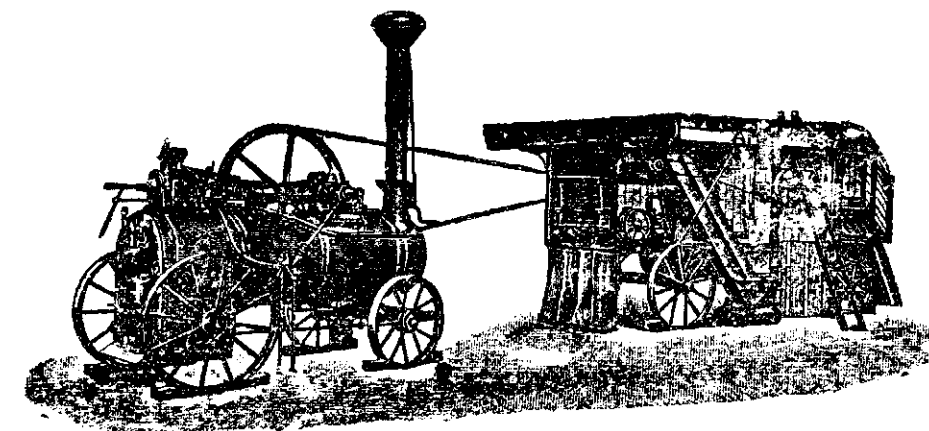
Hu 253-3

MAXIM I. VULCU

FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI

ARAD, Strada Fábrián László n-rul 5-6. Telefon nr. 608.

Atrag atențiunea onor. public asupra marelui meu magazin de mașini și fabricate americane, ca cele mai bune și renumite mașini de săcerat și legat snopi Plano, fabricatul cel mai bun al lui Cormac din America, mașini de cosit nutreț și, Garnituri compl. de treerat cu aburi sau motor. Uleiuri de mașină și motoară,

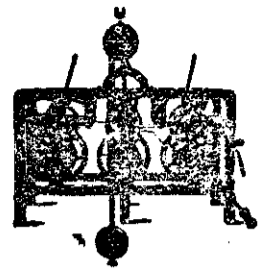

curele, unsoare de mașină, saci, ponleve, măji, și toate trebuincioasele mașinelor de treerat, precum și pluguri, grape americane, mașini de sămănat și tăiat nutreț și, alte requisite economice.

(Va 221-226)

Se caută o mașină de 10 ori de 12 puteri de cai spre cumpărare.

Oroloage de turn

pentru palate, aces
comunale, fabrici, lo-
cuințe private regu-
lează și aranjază mai
favorabil:

Müller János

Succesorul lui Mayer Károly
dela prima aranjare cu vapor a fabricii
de oroloage din

Budapesta, VII., Tököly-ut n-rul 52.
(Casa proprie).

Cataloge și specificări de prețuri trimit gratis
Nu 102—25 și franco.

Articole de casă de sticlă și porcelan, utensilii culinare,
articole de argint, nickel și aramă, lampe, rame și picioare
la aparate fotografice, cuțite, furculițe și linguri de alpaca
și argint, articole de oțel »Sollingen«. — Mobile de fier,
cămine perpetice, sobe, articole de toaletă și turiști, cu
prețurile cele mai ieftine — se pot cumpăra la firma:

JOSEF JIKELI

SIBIIU—HERMANNSTADT, Strada Cisnădiei 47.

Ji 34-60

Premiat: Expoziția internaț. de modă, Paris 1911: Grand Prix și și med. de aur.
Premiat: Expoziția universală din Roma 1911: Grand premiu și medalia de aur.

La „Croitoria universală“

I. PETRASCU

SIBIIU, strada Cisnădiei 30.

Telefon nr. 172.

Croitorie civilă și militară.

Mare depozit de stofe engleze și
indigene, precum și totfelul de ar-
ticole militare.

Pe 264—30)

Stofele alese de Di eşi une lucrata du a clasa primă.

Gheorghe Szöcs

croitor civil și militar român, Braşov
srada Mihael-Weiss nr 10 (casa proprie).

TELEFON: 488.

TELEFON: 488.

Deposit de cele mai nouă stofe
indigene și din străinătate.

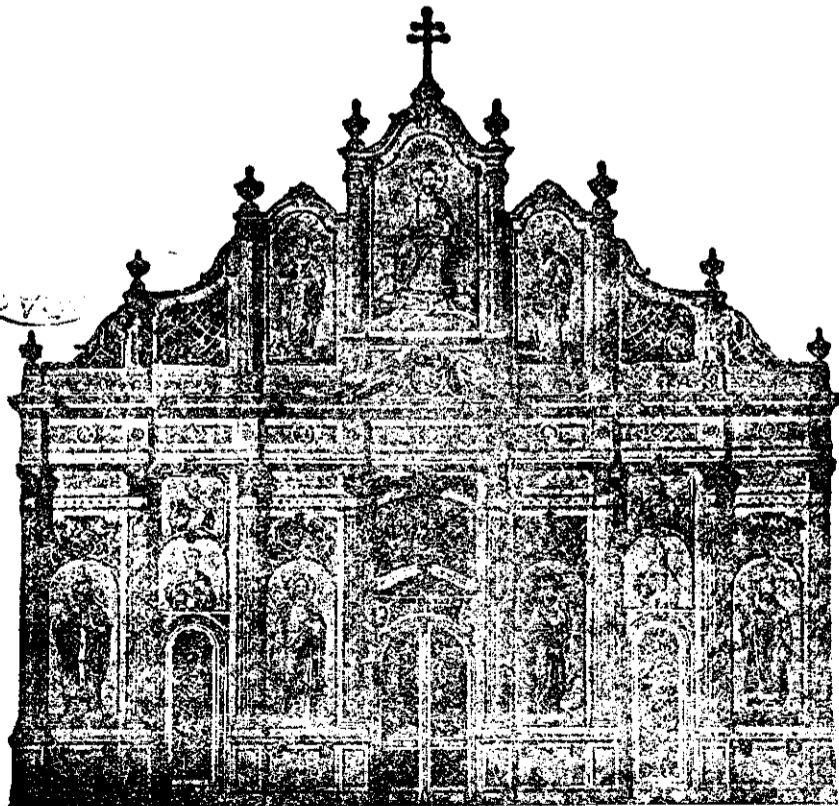
Serviciu prompt!

Prețuri solide!

So 306—20

Uniforme pentru studenți cele mai bune și mai durabile.

Schmidt János succesor Schmidt Ferencz
institut pentru ridicarea altarelor în
Budapesta, Kőbányai-ut 53.

Pregătește: altare, amvoane, cripte, statui sfinte și
întregul aranjament bisericesc, în orice stil, conform
pretenziunilor artistice și pelângă prețuri convenabile.

Se recomandă ca specialist, de München la renovarea alta-
relor vechi. Planuri și cataloage trimite gratuit precum și
primirea muncii o face pe spesele sale proprii.

Prețuri moderate.

Condiții favorabile de plată.

(Si 160—60)

FRĂȚII SCHIEL

fabrică de mașini, stabilimente
pentru edificare de mori, turnă-
torie de fer

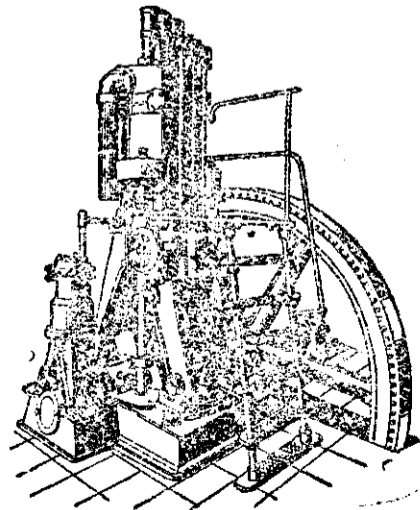
BRAȘOV.

Cea mai mare fabrică de mașini din Ardeal.

Efectuează stabilimente de turbine, motoare și loco-
mobile de ulei brut, „Corona“, mori mănate cu mo-
toare și apă, stabilimente electrice, stabilimente de
transmisiune, mașini de scărmanat și de tors lână.

Execuție mo-
dernă, solidă și
reală.

Serviciu prompt
și prețuri mo-
derate.

Motoare „GILDNER“ sistem Diesel de ulei brut
sunt mașini de instigare cele mai economice și
nesimțitoare.

(Si 50—60)

Neajuns în bunătațe, și în consum de materie inflamabilă.